

Nr 247.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående stat för
vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat
lyte m. m.; given Stockholms slott den 25 februari
1921.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag
av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå
riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen
föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
Enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

B. J:son Bergqvist.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 25 februari 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL,
statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQVIST, MALM,
BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 211 häft. (Nr 247—248.)

Stat för
vårdanstalten
i Lund för
blinda med
komplicerat
lyte m. m.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min under punkten 200 i bilagan åttonde huvudtiteln gjorda hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående stat m. m. för vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, beräkna för ändamålet på ordinarie stat ett anslag av 287,400 kronor.

Vid anmälan av detta ärende den 7 januari 1921 erinrade jag därom, att 1914 års senare riksdag i samband med beviljandet av anslag för uppförande av en vårdanstalt i Lund för blindas med komplicerat lyte, på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, beslutat bemyndiga Kungl. Maj:t att vid den tid, då den ifrågavarande anstalten träder i verksamhet, för statsverkets räkning övertaga drottning Sofias stiftelses och den till denna stiftelse anknutna vårdanstaltens dåvarande tillgångar under utfästelse å statens vägnar om fullgörande av de särskilda villkor och förbehåll, som innehållas i stiftelsens reglemente eller eljest kunna vara fästade vid sagda tillgångar eller särskilda delar därav.

Sedan genom beslut av 1920 års riksdag medel anvisats för byggnadernas slutförande under år 1921 torde det kunna förväntas, att statens övertagande av anstalten kan äga rum under år 1922. Därmed inträder för statsverket skyldighet att ikläda sig de med anstaltens drift förbundna kostnaderna.

Vidare omförmälde jag, att skolöverstyrelsen förklarat sig icke då kunna avgiva slutligt förslag i ämnet. Sedan överstyrelsen nu inkommit med sådant förslag, innefattande även statförslag, och därvid fogat en av föreståndarinnan för den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten i Vänersborg, fru Elisabeth Anrep-Nordin till överstyrelsen ingiven skrivelse med utredning och förslag i samma ämne, anhåller jag att ånyo få anmäla ärendet, och skall jag därvid redogöra för detsamma under följande punkter: A. Ärendets föregående behandling, B. De föreliggande förslagen, 1. Utgifter, a. Avlöningar, b. Övriga utgifter, 2. Inkomster.

A. Ärendets föregående behandling.

Jag anser lämpligt att först lämna en kort översikt över denna frågas förutvarande handläggning, och följer jag därvid huvudsakligen skolöverstyrelsens framställning.

Frågan om statens övertagande av drottning Sofias stiftelse uppkom genom en ansökning av styrelsen för stiftelsen i oktober 1911, att stiftelsen med de till-

gångar den ägde måtte övertagas av staten samt att erforderliga medel måtte beviljas till uppförande av för ändamålet erforderliga byggnader.

I anledning av sagda ansökning tillkallade på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1911 chefen för ecklesiastikdepartementet särskilda sakkunniga för att inom departementet biträda med beredande av frågan om stiftelsens övertagande av staten och vad därmed stode i sammanhang. De sakkunniga, landshövdingen K. S. Husberg, rektorn G. Åstrand, inspektören för sinnessjukvården A. Petré samt fru E. Anrep-Nordin, avgåvo i januari 1913 ett utförligt betänkande. Huvudgrunderna i förslaget inneburo, att staten skulle till vård och uppfostran omhändertaga de blindade, som tillika äro dövstumma eller sinnesslöa eller lida av vissa andra med blindheten kombinerade lyten. Denna vård och uppfostran skulle beredas dem i en särskild för ändamålet upprättad statsanstalt, omfattande skola, arbetshem och asyl samt framdeles även ålderdomshem. Däremot skulle staten övertaga den nuvarande Sofiastiftelsen med dess tillgångar samt, i analogi med vad nu gäller om blindade utan komplicerat lyte, erhålla från landstingen eller de städer, som icke deltaga i landsting, ett visst årsbidrag för varje i anstalten intagen alumna.

Till förlägningsplats för anstalten föreslogs ett område ej långt från Uppsala, och för de för själva anläggningen behövlige byggnaderna med därtill hörande s. k. sanitära anläggningar jämte yttre arbeten beräknades kostnaden till 585,000 kronor samt för anstaltens första uppsättning med möbler och annan inredning till 76,325 kronor. Tillika innehöll betänkandet beräkningar rörande den framtida kostnaden för anstaltens årliga underhåll och drift, slutande på en summa av 114,650 kronor.

Sedan över berörda betänkande yttranden blivit av vederbörande avgivna, erhöi chefen för ecklesiastikdepartementet den 5 september 1913 Kungl. Maj:ts bemyndigande att för ytterligare beredning av ärendet tillkalla särskilda sakkunniga att inom departementet biträda, och utsågos genom beslut den 8 oktober 1913 landshövdingen K. S. Husberg, inspektören A. Petré, ledamoten av riksdagens andra kammare folkskolläraren V. Rydén och fru E. Anrep-Nordin att verkställa nämnda ytterligare beredning. Enligt av departementschefen lämnade anvisningar skulle den förnyade utredningen närmast åsyfta en undersökning, huruvida icke genom val av annan förlägningsplats för den ifrågavarande statsanstalten eller på annat sätt någon avsevärd nedsättning kunde vinnas i den kostnad, som anstalten skulle komma att betinga, varförutom de sakkunniga, om och i den mån även i andra delar av den förra utredningens förslag några avvikelser eller jämkningar kunde vid närmare prövning finnas påkallade, ägde att härom yttra sig.

De sakkunniga avgåvo sitt betänkande i april 1914. I fråga om anstaltens förläggning förordades Malmö, och ansåges vid sådant förhållande det erforderliga anslagsbeloppet för byggnadernas utförande kunna begränsas till 521,000 kronor, under viss förutsättning till 502,000 kronor. För möblering och inredning beräknades ett sammanlagt belopp av 66,000 kronor. Anstaltens årliga underhåll och drift borde, efter de sakkunnigas åsikt, beräknas till sammanlagt 102,450 kronor, varav emellertid 6,600 kronor ansågos bära utgå å extra stat. Underhålls- och driftkostnadernas belopp understeg med 12,200 kronor det av föregående utredning beräknade.

Förslag i ämnet framlades av Kungl. Maj:t genom proposition, nr 195, till 1914 års senare riksdag. I det vid denna proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 20 juni 1914 lämnades en utförlig redogörelse för båda sakkunnignämndernas förslag, och anhåller jag att beträffande sagda förslag få hänvisa till nämnda protokollsutdrag.

I sagda proposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att dels för anordnande genom statens försorg av nödig anstaltsvård för blinda med komplicerat lyte besluta upprättande av en för ändamålet erforderlig vårdanstalt samt för uppförande, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Th. Kjellgren utarbetade ritningar av därför behövliga byggnader med tillhörande anläggningar å ett av Lunds stad erbjudet, av departementschefen i statsrådsprotokollet närmare angivet tomtområde bevilja ett anslag å 521,000 kronor och därav på extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel låta redan under år 1914 förskottsvis utanordna vad av sistnämnda belopp kunde under året erfordras, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vid den tid, då den föreslagna statsanstalten trädde i verksamhet, för statsverkets räkning övertaga drottning Sofias stiftelse och den till denna stiftelse anknutna vårdanstaltens dåvarande tillgångar under utfästelse å statens vägnar om fullgörande av de särskilda villkor och förbehåll, som innehölles i stiftelsens reglemente eller eljest kunde vara fästade vid sagda tillgångar eller särskilda delar därav.

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Ytterligare medel för byggnadsarbetenas utförande hava sedermera anvisats av riksdagen.

B. De föreliggande förslagen.

Jag övergår nu till de av fru Nordin och skolöverstyrelsen avgivna förslagen och anser därvid lämpligt att först anföra vad skolöverstyrelsen inledningsvis yttrat angående den tidpunkt, då staten enligt överstyrelsens mening bör övertaga den ifrågavarande anstalten.

Vid avgivande av här ifrågavarande förslag har överstyrelsen utgått ifrån, att det av byggnadskonflikter fördröjda inflyttandet i de för anstalten avsedda byggnaderna i Lund skall kunna försiggå under förra hälften av år 1922 och att, jämlikt förutnämnda beslut av 1914 års senare riksdag, staten i och med inflyttningen i de nya byggnaderna har att övertaga hela kostnaden för anstaltens drift.

I närvarande stund låter sig denna tidpunkt icke exakt bestämma. Överstyrelsen har emellertid funnit det nödvändigt att räkna med att övertagandet må kunna äga rum den 1 januari 1922. För den händelse byggnaderna icke då skulle stå färdiga eller inflyttningen av andra skäl icke kunna äga rum, har överstyrelsen föreställt sig, att driftkostnaderna för den till Vänersborg förlagda anstalten, i den mån anstaltens egna tillgångar och elevavgifter icke äro tillräckliga, skulle kunna enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t bestridas från

den i staten uppförda posten »övriga utgifter», intill dess överflyttningen till Lund kunnat ske. Vad angår avlöningsstaten synes det överstyrelsen överensstämma med billigheten, om personalen, vilken på grund av de upprepade uppskoven med byggnadernas färdigställande fått, vida längre än som år 1914 kunde förutses, vänta på sitt införlivande med statstjänarnas grupp, kunde medgivas rätt att åtnjuta lön enligt här föreslagna stat från den 1 januari 1922, oavsett om inflyttning då kan ske i den under uppförande varande anstaltsbyggnaden. Efter överstyrelsens mening torde Kungl. Maj:t i samband med statförslagets framläggande för riksdagen böra utverka riksdagens godkännande av en sådan anordning.

Vad sedan beträffar skolöverstyrelsens framställning i övrigt har överstyrelsen omförmålt, att till grund för denna framställning lagts den av fru Nordin på hemställen av överstyrelsen verkställda utredningen, att denna utredning ansluter sig i allt väsentligt till de av 1913 års sakkunniga uppdragna riktlinjerna och att de avvikelser, som gjorts därifrån, väsentligen föranletts av sedermera inträdda ändrade förhållanden. Bland sådana förhållanden nämnas anstaltens utvidgning över det ursprungligen tänkta programmet genom tillkomsten av en asyl, arbetstidslagets verkningar med avseende på ökat personalbehov, samt slutligen, vad angår beräkningarna av driftanslaget, det väsentligt ändrade prisläget. Vid beräkningarna har emellertid nödig hänsyn tagits till prisnivåns nu nedåtgående tendens.

1. Utgifter.

Frågan om de för vårdanstalten erforderliga utgifterna skall jag, såsom förut nämnts, upptaga till behandling under de båda huvudrubrikerna »avlöningar» och »övriga utgifter».

a. Avlöningar.

Under rubriken »avlöningar» upptagas de erforderliga befattningarna, kompetensvillkor och anställningssätt, avlöningsförmåner, avlöningsvillkor, vikariatsersättning och pensionsbestämmelser.

Beträffande de erforderliga *ordinarie befattningarna* hade de sakkunniga ansett, att en föreståndarinna borde vara anställd vid anstalten samt att vid skolan och arbetshemmet borde vara anställda 8 ämneslärarinnor, av vilka en skulle förordnas till första lärarinna, samt 7 slöjdlärarinnor. Till en början borde dock endast 4 ämnes-

Ordinarie
befattningar.

lärarinne- och 5 slöjdlärarinnebefattningar inrättas såsom ordinarie. Vidare hade de sakkunniga föreslagit, att en husmoder, en överköterska och ett kvinnligt biträde borde uppföras på ordinarie stat.

Beträffande den manliga personalen vid anstalten hade de sakkunniga funnit behovet av tre manliga tjänare förefintligt, nämligen en eldare, tillika kompetent att utföra en del mindre reparationer å anstaltens inventarier, en portvaktskomakare och en vaktmästare, tillika gårdskar. Av dessa borde vaktmästaren beklädas med förmansskap över de övriga och uppföras å ordinarie stat såsom förste vaktmästare.

Fru Nordin ansluter sig i det väsentliga till de sakkunnigas förslag men förordar vissa avvikelser. Sålunda anser hon, att slöjdlärarinnornas antal kan minskas till 6 och att av dessa endast 3 böra uppföras på ordinarie stat. Vidare anför fru Nordin i fråga om den manliga personalen:

Jag håller före, att på grund av lagen om arbetstidens begränsning, antalet manliga befattningshavare nu måste ökas till fyra och att av dessa två böra uppföras på ordinarie stat. Utom vaktmästaren föreslås såsom ordinarie en maskinist-eldare, som skulle omhändervärd och ansvara för anstaltens maskinella anläggningar, däribland tvättanläggningen med högtryckspanna, och ledningar av olika slag samt verkställa förekommande mindre reparationer å dessa.

Vad angår vaktmästaren, som tillika bör tjänstgöra som gårdskar, kommer enligt mitt förmenande dennes åligganden icke att bli jämförliga med vaktmästares vid statens ämbetsverk. Snarare torde han därvidlag komma att bli likställd med vissa befattningshavare vid statens hospital. Jag anser honom av denna anledning icke böra benämnas förste vaktmästare eller beklädas med förmansskap, detta så mycket mindre som han i lönehänseende torde böra hänföras till en lägre klass än maskinisten med hänsyn till de större krav, som denna senare befattning ställer på sin innehavare.

Beträffande behovet av ordinarie befattningar vid anstalten yttrar överstyrelsen:

I överensstämmelse med fru Nordin förmenar överstyrelsen, att anstaltens ledning bör anförtros åt en befattningshavare benämnd rektor, och att i skolan och arbetshemmet erfordras följande lärarpersonal: 1 första lärarinna, 7 ämneslärarinnor och 6 slöjdlärarinnor, varav första lärarinnan, 3 ämnes- och 3 slöjdlärarinnor böra uppföras på anstaltens ordinarie stat. Fru Nordin har i anslutning till de sakkunniga hävdad den meningen, att rektorsbefattningen bör vara förbehållen kvinnlig innehavare. Då överstyrelsen anser det synnerligen angeläget, att för det krävande och mycket betydelsefulla uppdraget såsom förståndare för anstalten må kunna förvärfvas den bäst kvalificerade kraft, som över huvud står att uppbringa, finner överstyrelsen det mindre välbetänkt att förbehålla ifrågavarande befattning för kvinnlig innehavare. Och detta så mycket mera, som överstyrelsen icke kan finna några vägande skäl anförda för en så-

dan åtgärd. Överstyrelsen vill därför förorda, att rektorsbefattningen vid anstalten må kunna innehavas av såväl man som kvinna.

Övrig personal å ordinarie stat bör utgöras av: en husmoder, en översköterska, ett kvinnligt skrivbiträde samt vaktbetjäning i erforderligt antal.

Överstyrelsen delar den i förslaget uttalade meningen, att för skötseln av de mångahanda sysslor, som vid en anstalt av den här förevarandes natur och uppgifter föreligga, krävas 4 manliga befattningshavare i vaktmästarställning. Att två av dessa uppföras å ordinarie stat finner överstyrelsen icke ägnat att ingiva betänkligheter. Lämpligast torde vara att icke på förhand fastställa en sträng arbetsfördelning mellan sagda befattningshavare utan därutinnan avvakta någon tids erfarenhet rörande den ändamålsenligaste fördelningen av förefallande sysslor. Överstyrelsen vill därför föreslå, att i staten uppföres allenast en förste vaktmästare och en vaktmästare.

Enligt fru Nordins förslag skulle sålunda såsom *extra ordinarie befattningshavare* anställas 4 ämneslärarinnor, 3 slöjdlärarinnor och 2 vaktmästare. Häremot har överstyrelsen intet att erinra.

Extra ordinarie befattningar.

Beträffande *kompetensvillkor* och *sättet för anställande av anstaltens ordinarie personal* frambåller överstyrelsen följande:

Kompetensvillkor och anställningsätt.

Rektor torde på förslag av överstyrelsen böra av Kungl. Maj:t utnännas för viss tid eller förordnas. Första lärarinna samt ämnes- och slöjdlärarinna torde böra utnännas av överstyrelsen. Tillsättningen av övriga ordinarie befattningshavare torde lämpligen kunna överlämnas åt den lokala styrelse, som överstyrelsen förutsätter komma att av Kungl. Maj:t utses, i analogi med vad som nu gäller beträffande statens övriga blindundervisningsanstalter.

Med hänsyn till önskvärdheten av att, på sätt överstyrelsen ovan erinrat, för den krävande rektorsbefattningen kunna förvärva den reellt mest kompetenta kraft, som kan stå till buds, finner överstyrelsen skäl föreligga, att bestämda formella kompetensfordringar icke uppställas. Däremot måste det allmänna kravet tillgodoses, att den, som vill ifrågakomma till rektorstjänsten, genom föregående utbildning och verksamhet ådagalagt lämplighet för ifrågavarande befattning.

Beträffande utbildningen av ämneslärarinnor vill överstyrelsen erinra, att denna hittills varit anordnad på sådant sätt, att unga kvinnor med erforderlig allmänbildning tjänstgjort såsom lärarinneelever vid drottning Sofias stiftelse under ett eller två år och därefter utbildat sig vid dövstumlärarseminariet å Manilla under ett år, vid blindinstitutet å Tomtebodas under en termin samt vid seminariet för utbildande av lärarinnor för sinnesslöa under en termin. Kungl. Maj:t har jämväl på särskild framställning medgivit, att lärarinneeleverna i fråga finge med statsstipendium genomgå dövstumlärarseminariet å Manilla. Det synes överstyrelsen lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t att på grundvalen av hittills bestående ordning meddela närmare föreskrifter rörande utbildningen av sagda lärarpersonal ävensom för anstaltens slöjdlärarinnor.

Vad därefter angår de *avlöningsförmåner*, som för anstaltens olika ordinarie befattningshavare böra ifrågakomma, hava 1911 års

Avlöningsförmåner.

sakkunniga ansett den kontanta avlöningen för föreståndarinnan böra vara något högre än för motsvarande befattning vid förskolan för blindas i Växjö, eller 3,500 kronor med 2 ålderstillägg å 500 kronor, vardera efter 5 och 10 års tjänstgöring, medan 1913 års sakkunniga gjort gällande, att avlöningen kunde sättas lika med sagda rektors, alltså 500 kronor lägre. Enligt båda förslagen skulle förmånen av fri boställsvåning med värme och belysning åtnjutas av föreståndarinnan.

Det av fru Nordin framlagda förslaget, vilket, i likhet med båda sakkunnigutredningarna, såsom ovan erinrats, utgår från den förutsättningen, att befattningen skall förbehållas kvinna, upptager enahanda avlöningsförmåner, som nu tillkomma kvinnlig rektor vid folkskoleseminarium, 6,200 kronor, varav 4,200 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar; här till skulle komma boställsvåning med värme. Jag anser mig böra bringa i erinran, att den kontanta avlöningen för manlig rektor vid folkskoleseminarium uppgår till samma belopp som för rektor vid blindinstitutet.

Skolöverstyrelsen anser ingen tvekan kunna förefinnas, att de nu vid statens blindundervisningsanstalter gällande bestämmelserna angående avlöning åt dessas personal bör läggas till grund vid bedömandet av frågan om avlöning åt personalen vid vårdanstalten. Beträffande avlöningen åt anstaltens rektor yttrar överstyrelsen:

Utan att vilja förneka, att de uppgifter, som komma att påvila den blivande rektorn vid anstalten, äro i synnerlig grad ansvarsfulla och krävande och att med hänsyn här till vissa skäl torde kunna anföras för befattningens likställande med rektorsbefattningen vid blindinstitutet, känner sig överstyrelsen dock tveksam i fråga om riktigheten att beträffande de kontanta avlöningsförmånerna likställa befattningshavaren med rektor vid blindinstitutet, högre lärarinneseminarier, högre allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, främst på grund av den olikhet i utbildning, som skulle komma att gälla för nu ifrågasatt rektor i jämförelse med den, som stadgats beträffande nyssnämnda rektorer. Å andra sidan kan det efter överstyrelsens mening icke råda något tvivel, att rättvisa och billighet kräver, att avlöningen även för kvinnlig befattningshavare sättes högre än den, som nu utgår till rektor vid förskolan för blindas i Växjö. Att så bör ske beträffande eventuell manlig innehavare av tjänsten, torde vara i saklig överensstämmelse med de ovan berörda grundsatser, som hävdats av de sakkunniga. Såväl anstaltens långt betydligare storlek som uppgiftens vida mångsidigare art torde få anses utgöra tillräckliga skäl för att rektor vid nu förevarande anstalt bör intaga en gynnsammare ställning i avlöningshänseende. Efter överstyrelsens uppfattning bör det icke kunna ifrågasättas, att anstaltens föreståndare tillerkän-

nes lägre lön än den, som tillkommer rektor vid realskola eller statssamskola. Ehuru båda sakkunnigberedningarna funnit avlöningen kunna fastställas till ett lägre belopp, vill överstyrelsen föreslå, att de kontanta avlöningsförmånerna må bli desamma som för rektor vid real- och statssamskola, sålunda för manlig rektor 6,400 kronor, därav 4,400 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, för kvinnlig rektor 5,000 kronor, därav lön 3,300 kronor och tjänstgöringspenningar 1,700 kronor. Härtill bör komma fri bostad med värme.

För lärarinnorna föreslår såväl fru Nordin som skolöverstyrelsen samma kontanta avlöningsbelopp, som äro bestämda för motsvarande befattningshavare vid blindundervisningsanstalterna.

Första lärarinnan skulle sålunda i avlöning åtnjuta 3,100 kronor, därav lön 2,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,100 kronor. Ämneslärarinnas avlöning skulle fastställas till 2,800 kronor, därav lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor. För samtliga skulle efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring kunna komma ålderstillägg, vardera å 300 kronor. Avlöningen för slöjdlärlarinnorna skulle fastställas till 2,400 kronor, varav 1,600 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar, jämte tre ålderstillägg efter 5, 10 och 15 år, vardera å 200 kronor. Nämda lärarinnor skulle därjämte, enligt fru Nordins förslag erhålla fri bostad med värme, varjämte de skulle äga rätt att genom anstaltens försorg mot ersättning undfå kost, tvätt och belysning.

Skolöverstyrelsen har häremot intet att erinra. Beträffande naturaförmånerna yttrar överstyrelsen:

Enahanda naturaförmåner, som bestämmas för rektor, böra efter överstyrelsens åsikt tillkomma jämväl lärarpersonalen vid här förevarande anstalt, men i betraktande av vad riksdagen i skrivelse den 20 maj 1919 i berörda avseende anför och då ny löne reglering är under förberedelse för personalen vid samtliga statens läroanstalter, vid vilken reglering frågan om naturaförmånernas borttagande torde komma under förnyat övervägande, har överstyrelsen icke funnit lämpligt att nu ifrågasätta upptagande av förmånen av fri värme i staten, utan överstyrelsen inskränker sig till att härutinnan erinra, att anstaltens personal i detta som i andra hänseenden efter överstyrelsens mening bör intaga enahanda ställning, som kan komma att bli lärarpersonalen vid blindundervisningsanstalterna tillerkänd, samt förorda, att under år 1922 personalen må bibehållas vid sin nuvarande förmån av fri värme.

I fråga om avlöning åt husmodern, översköterskan och det kvinnliga biträdet yttrar fru Nordin:

För husmodern, som, på grund av beskaffenheten av sin tjänst borde utom fri bostad med värme och belysning, även åtnjuta fri kost och tvätt inom anstalten, hade de sakkunniga föreslagit en kontant lön av 800 kronor jämte 2 lönetillägg av vardera 150 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring. Som kost och tvätt vid tiden för de sakkunnigas arbete torde hava beräknats till ett värde av 400 kronor, utgjorde husmoderns löneförmåner — fränsett bostaden — enligt sakkunnigas förslag till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 211 häft. (Nr 247—248.) 2

kunnigas förslag fyra femtedelar av den för ämneslärarinnorna beräknade kontanta lönen av 1,500 kronor och översteg något slöjdlärarinnornas. På Tomteboda utgår för närvarande den kontanta lönen för motsvarande befattning med 1,000 kronor. I likhet med de sakkunniga anser jag, att husmoderns plats inom denna anstalt, vilken ej kommer att erhålla någon syssloman, blir mycket makt-påliggande och att anstaltens ekonomiska förvaltning i hög grad kommer att bero på hennes duglighet och omtänksamhet, och håller för min del före, att husmoderns lön fortfarande bör ställas i ungefärligen samma relation till lärarinnornas som förut beräknats och icke sättas lika med husmoderns å Tomteboda, där hushållet dels är väsentligt mindre, dels, särskilt under sommaren, mindre betungande, därigenom att de flesta eleverna då resa hem, vilket icke blir fallet vid denna anstalt. Jag föreslår därför husmoderns lön till 1,800 kronor, varav 1,300 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar med 3 lönetillägg av vardera 200 kronor efter 5, 10 och 15 års tjänst. Härtill komma naturaförmåner bestående av fri bostad med möbler, värme och belysning, fri kost samt tvätt.

Beträffande översköterskan, som bör åtnjuta samma naturaförmåner som husmodern, vill jag föreslå en förhöjning å den av de sakkunniga till 700 kronor beräknade lönen i ungefär samma proportion som för husmodern, eller till 1,400 kronor. För översköterskan böra tillkomma 3 lönetillägg av vardera 150 kronor efter 3, 6 och 10 års tjänst. Som kompetensvillkor för översköterskan torde böra föreskrivas genomgången minst 1-årig kurs i sjukvård.

Beträffande det kvinnliga skrivbiträdet vill jag anföra följande:

Ehuru jag med tanke på den betydande utvidgning, som anstalten med all sannolikhet kommer att undergå, finner vissa skäl tala för inrättandet av en befattning, som i viss mån skulle motsvara både en sysslomans- och en kassörske-tjänst vid statens hospital och vars innehavare borde likställas med hospitalens kassörskor, vill jag dock — i anslutning till de sakkunnigas motivering, vari framhålles, att befattningen i fråga uppenbarligen måste anses vara av den ansvarsfulla art, att tjänsten ej kunde sättas lägre än i den mellangrad, av vars innehavare kräves ett mera kvalificerat arbete än vanliga skrivgöromål — föreslå den lön, som i kungörelsen den 19 juni 1919 angående nya avlöningsbestämmelser för ordinarie kvinnliga biträdesbefattningar hos ämbetsverk och myndigheter stadgas för biträde av andra graden, eller 1,800 kronor, varav lön 1,300 kronor och tjänstgöringspenningar 500 kronor, jämte 3 ålderstillägg vardera å 200 kronor. Det kvinnliga skrivbiträdet, som ej skulle åtnjuta några naturaförmåner, torde, om möjlighet därtill förefinnes, böra beredas tillfälle att mot ersättning erhålla bostad inom anstalten ävensom kost och tvätt.

Överstyrelsen anför härom:

Det kan efter överstyrelsens uppfattning icke råda något tvivel därom, att den maktpåliggande befattningen såsom husmoder vid en anstalt sådan som den här förevarande ställer synnerligen stora anspråk på sin innehavares duglighet och omtänksamhet. Överstyrelsen finner det därför mycket angeläget, att avlöningen utmätas så, att det skall bliva möjligt att för densamma förvärva en verkligt kvalificerad kraft. För närvarande åtnjuter, enligt inhämtade upplysningar, s. k.

förestånderska vid statens hospital en kontant begynnelseavlöning av högst 1,800 kronor för år, varifrån dock avgår ersättning för kost. I betraktande härav och med hänsyn tagen till den mera självständiga och på grund därav jämväl mera ansvarsfulla ställning, som måste tillkomma husmodern vid anstalten, torde det av fru Nordin framställda förslaget ingalunda få anses såsom obilligt. Överstyrelsen finner sig därför kunna skänka detsamma sin anslutning.

Beträffande därefter översköterskan fanns denna befattningshavare icke upptagen å ordinarie stat i 1913 års sakkunnigförslag. I 1914 års förslag finnes däremot ifrågasavarande befattningshavare uppförd å stat med en kontant begynnelseavlöning av 700 kronor, vartill skulle komma 2 ålderstillägg vardera å 150 kronor. Efter avdrag för kost uppbär en första sköterska vid rikets hospital en kontant begynnelseavlöning av 857 kronor i lägsta och 1,367 kronor i högsta löneklass. Fru Nordin ifrågasätter att avlöningen måtte fastställas till 1,400 kronor med 3 ålderstillägg efter 3, 6 och 10 år å vardera 150 kronor. Med hänsyn till de avlöningar, som för närvarande torde utgå till motsvarande befattningshavare å andra områden, synes sistnämnda avlöningsbelopp något högt tilltaget. Överstyrelsen vill för sin del förorda, att översköterskans avlöning i staten upptages till 1,200 kronor, därav lön 800 kronor och tjänstgöringspenningar 400 kronor, med 3 ålderstillägg efter respektive 5, 10 och 15 år å 150 kronor. Befattningshavaren bör åtnjuta enahanda naturaförmåner som husmodern.

I detta sammanhang bör slutligen erinras, att 1913 års sakkunnigförslag innebar, att en särskild kassaförvaltare med en lön av 1,200 kronor skulle finnas anställd vid anstalten, utan att dock uppföras å stat. 1914 års förslag uppförde i enahanda syfte i staten för anstalten ett kvinnligt skrivbiträde, tillika räkenskapsförare med lön enligt andra graden. Fru Nordin har i sitt förslag anslutit sig till sistberörda ståndpunkt. Även överstyrelsen finner sig, på de av de sakkunniga i sistnämnda utlåtande angivna skäl, böra förorda uppförande i staten av ett sådant biträde med en begynnelseavlöning av 1,800 kronor, därav lön 1,300 kronor och tjänstgöringspenningar 500 kronor, jämte 3 ålderstillägg vardera å 200 kronor. Biträdet i fråga synes icke böra komma i åtnjutande av naturaförmåner.

Beträffande de manliga befattningshavarna hade de sakkunniga föreslagit endast en förste vaktmästare på ordinarie stat och för honom ifrågasatt en kontant avlöning av 1,350 kronor, därav 900 kronor lön och 450 kronor tjänstgöringspenningar, vartill skulle kunna komma efter 5 år ett tillägg till lönen å 100 kronor. Fru Nordin yttrar nu i fråga om dessa befattningshavare:

Vad vidkommer de manliga befattningshavarna — såväl ordinarie som extra — har jag i mitt förslag utgått ifrån de för jämförliga befattningar vid statens hospital gällande löner enligt avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka den 18 juni 1918. För maskinistpeldaren, som torde böra likställas med 2:e maskinist vid hospitalen och sålunda hänföras till 10:e löneklassen, föreslås en kontant avlöning av 1,380

kronor, därav 1,040 kronor lön och 340 kronor tjänstgöringspenningar, och för vaktmästaren, beträffande vilken möjlighet till direkt jämförelse med hospitalen saknas men som lämpligen torde kunna hänföras till 11:e löneklassen, 1,260 kronor, därav 950 kronor lön och 310 kronor tjänstgöringspenningar, vartill böra komma samma ålderstillägg som vid hospitalen. Båda dessa tjänstinnehavare böra erhålla bostäder, avsedda för familj, med fri värme och belysning.

Överstyrelsen anser, att förste vaktmästare och vaktmästare böra erhålla den för ifrågavarande befattningshavare vid motsvarande statsinstitutioner sedvanliga avlöningen.

Avlönings-
villkor.

Beträffande *avlöningsvillkoren* har fru Nordin ifrågasatt, att de tjänstinnehavare, som komma att övergå från drottning Sofias stiftelse till den nya anstalten, skulle få rätt att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tid, de haft fast anställning vid stiftelsen.

Enligt överstyrelsens mening böra de villkor och bestämmelser, som för statens blindundervisningsanstalter äro gällande i fråga om åtnjutande av avlöningsförmåner vid dessa anstalter, kunna i huvudsak lända till efter rättelse även för åtnjutande av avlöningsförmåner å här ifrågavarande stat. Beträffande skrivbitrådet och vaktmästarna bör dock gälla vad som eljest för sådana befattningshavare i förevarande hänseende stadgas.

Särskilt övervägande fordrar emellertid enligt överstyrelsens mening spørgsmålet, i vad mån de befattningshavare, som från drottning Sofias stiftelse kunna varda överflyttade till statsanstalten, böra erhålla rätt att för löneturs- och pensionsrätt tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring vid stiftelsen. Härom anför överstyrelsen:

Överstyrelsen hyser inga betänkligheter mot att sagda tjänstgöring räknas vederbörande befattningshavare till godo för erhållande i föreskriven ordning av statspension. I sådant avseende vill överstyrelsen allenast erinra därom, att under senare år olika befattningshavare vid åtskilliga institutioner i med drottning Sofias stiftelse likartad ställning genom särskilda riksdagsbeslut tillerkänts pensioner och understöd av statsmedel. Jämväl 1914 års sakkunniga hava funnit det önskligt, att förmånen av tjänstårsberäkning för pension kunde beredas befattningshavare vid anstalten beträffande den tid, de haft fast anställning vid stiftelsen.

Annorlunda och svårare är avgörandet beträffande den av fru Nordin ifrågasatta rätten för befattningshavare att för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring i stiftelsens tjänst. Befattningshavare, varom här är fråga, torde komma att finna sig i det läget att hava fullgjort i huvudsak enahanda uppgifter såväl före som efter statens övertagande av anstalten. Emellertid

hava de under den avsedda tiden intill sagda övertagande haft anställning i *enskild* tjänst.

Då ett medgivande om lönetursrätt för här ifrågavarande befattningshavare lätteligen torde kunna komma att uppfattas såsom prejudicerande vid framtida avgöranden beträffande statstjänares eventuella rätt att tillgodoräkna sig i angivna avseende tidigare verksamhet i enskild tjänst, har överstyrelsen funnit det riktigtast att skärskåda den föreliggande frågan uteslutande med hänsyn till huruvida en dylik förmån kan anses skälig ur synpunkten av de blivande lönernas förhållande till de vid tidpunkten för övertagandet åtnjutna inkomsterna av respektive befattningar. Därom synes nämligen överstyrelsen ingen tvekan kunna förefinnas, att statens övertagande av anstalten icke billigtvis kan få tillskynda den enskilde befattningshavaren minskning i de inkomster, han på grund av tjänstgöringstidens längd hittills i motsvarande anställning haft.

För belysning av den föreliggande frågan ur nu angivna synpunkt har överstyrelsen från drottning Sofias stiftelse införskaffat uppgift å olika befattningshavare nu tillkommande avlöningsbelopp, oavsett dyrtidstillägg. Överstyrelsen meddelar här nedan en jämförande översikt av sagda avlöningsbelopp och begynnelseavlöningsarna enligt överstyrelsens ovan framställda förslag för olika befattningshavare:

	Stiftelsen	Statsanstalten
föreståndarinna (rektor) .	5,000 + hyresbidrag 1,400 kr. ¹⁾	5,000 + fri bostad med värme.
första lärarinna	1,450	3,100
ämneslärarinna	700—900	2,800
slöjdlärarinna	600—750	2,400
husmoder	700—900	1,800
översköterska	600	1,200

Dyrtidstillägg utgå för närvarande för alla utom föreståndarinnan med 75 % av den kontanta lönen²⁾. Föreståndarinnan åtnjuter dyrtidstillägg lika med befattningshavare i statens tjänst.

Av ovanstående översikt framgår, att de av överstyrelsen föreslagna *kontanta* avlöningsförmånerna för samtliga befattningshavare utom föreståndarinna avsevärt överstiga de nu utgående. Ställningen blir — föreståndarinna alljämt undantagen — än gynnsammare, om man tar i betraktande, att dyrtidstillägget hittills utmätts ej oväsentligt lägre än för statstjänare. Emellertid bör samtidigt icke förbises, att naturaförmånerna för flertalet befattningshavare enligt överstyrelsens förslag icke skulle erhålla samma omfattning som nu. Sålunda bortfaller för

¹⁾ Avlöningen har av styrelsen för stiftelsen uppgivits skola höjas för år 1921 till 6,200 kronor.

²⁾ För år 1921 har styrelsen uppgivit sig hava för avsikt att ytterligare höja dyrtidstilläggen.

lärarpersonalen under alla förhållanden kost och belysning, möjligen även värme. Om sagda förmåner uppskattas till 1,200 kronor årligen ställer sig jämförelsen på följande sätt:

	Nu	1922	Skillnad
första lärarinna	1,450 + 1,200 = 2,650	3,100	+ 450
ämneslärarinna, högst	900 + 1,200 = 2,100	2,800	+ 700
slöjdlärarinna, högst	750 + 1,200 = 1,950	2,400	+ 450
husmoder, högst	900	1,800	+ 900
översköterska	600	1,200	+ 600

Då därjämte, såsom ovan erinrats, dyrtidstillägget nu utgår dels å lägre belopp, dels med lägre procenttal, torde det även för samtliga till ålderstillägg ifrågakommande befattningshavare gälla, att de framtida avlöningarna, även *utan* lönetursrätt, komma att innebära en högst avsevärd förbättring, vilken sannolikt i intet fall skulle komma att med nuvarande dyrtidstilläggsbestämmelser understiga 1,800 kronor och för åtskilliga överstiga detta belopp. Vid sådant förhållande har överstyrelsen icke funnit sådana skäl föreligga, att överstyrelsen ansett sig kunna ifrågasätta rätt för befattningshavarna att för ålderstillägg tillgodoräkna sig sin föregående verksamhet i stiftelsens tjänst.

Vikariats-
ersättning.

Beträffande *vikariatsersättning* och grunderna för avlöande av vikarie för lärarpersonalen föreslår fru Nordin och överstyrelsen, att vad som i sådant avseende stadgas i fråga om övriga blindundervisningsanstalter skulle gälla även i fråga om anstalten i Lund. Medel för bestridande av vikariatsersättning torde, enligt överstyrelsens mening, böra utgå av förslagsanslaget till bidrag för avlöande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter enligt de grunder, som äro angivna i kungörelsen den 19 juni 1919 (n:r 474). Med hänsyn härtill torde framdeles ifrågavarande ordinarie förslagsanslag böra höjas med 800 kronor och uppföras med ett belopp av 2,000 kronor.

Pension.

Vad angår frågan om *pensionering* av anstaltens personal yttrar fru Nordin i huvudsak följande:

Beträffande pensionsunderlagets storlek vill jag hemställa, att för den kvinnliga rektorn måtte bestämmas samma belopp som stadgats för motsvarande befattning vid folkskoleseminarium, eller 4,600 kronor, samt för husmodern och översköterskan, vilkas avlöningsförmåner till stor del utgå i annan form än kontant lön, respektive 2,200 kronor och 1,800 kronor. Rörande övriga ordinarie

tjänstinnehavare hänvisas till bestämmelserna i gällande pensionslag. I fråga om pensionsåldern får jag i anslutning till de sakkunnigas förslag härutinnan vad föreståndarinnan, husmodern och översköterskan angår, hemställa, att hel pension måtte få utgå: för föreståndarinnan vid 60 levnads- och 25 tjänstår — därav 15 såsom föreståndarinna vid anstalten — för husmodern likaledes vid 60 levnads- och 25 tjänstår samt för översköterskan vid 55 levnads- och 25 tjänstår. Vad åter angår ämneslärarinnorna hemställer jag, att samma bestämmelser, som härvidlag gälla för dylika lärarinnor vid övriga blindundervisningsanstalter, måtte få tillämpas vid den blivande statsanstalten.

Under full anslutning till vad de sakkunniga anfört angående pensionsförmåner åt undertecknad — nuvarande föreståndarinna för drottning Sofias stiftelse — får jag anhålla dels att mig beviljas rätt att kvarstå i dövstumläraernas pensionsanstalt för mitt nuvarande delaktighetsbelopp 3,000 kronor, varmed följer rätt till årlig pension å 2,250 kronor, dels att rätt till fyllnadspension från statsverket beredes mig till så stort belopp, att dessa mina pensionsförmåner tillsammans komma att svara mot det belopp jag skulle ha åtnjutit, därest jag under den tid jag förestått den enskilda anstalten, varit i statstjänst.

Härom uttalar överstyrelsen sig på följande sätt:

För rektor torde särskilt pensionsunderlag böra fastställas av samma storlek som gäller för rektor vid real- eller statssamskola, eller 4,600 kronor för manlig och 4,000 kronor för kvinnlig rektor. Jämväl för husmodern och översköterskan, vilkas avlöningsförmåner till stor del utgå i annan form än kontant ersättning, synas särskilda pensionsunderlag böra fastställas, och vill överstyrelsen i sådant avseende förorda, att pensionsunderlag för husmodern och översköterskan må utgöra hela den kontanta begynnelseavlöningen och sålunda för husmodern 1,800 kronor, för översköterskan 1,200 kronor. Beträffande övrig ordinarie personal torde inga särskilda föreskrifter, utöver de i gällande pensionslag meddelade, vara påkallade.

Pensionsåldern torde böra vara för manlig rektor 65 levnads- och 30 tjänstår, för kvinnlig sådan 60 levnads- och 25 tjänstår, för lärarpersonalen, översköterskan och husmodern 55 levnads- och 25 tjänstår samt för förste vaktmästare och vaktmästare 67 levnads- och 35 tjänstår.

Särskild uppmärksamhet påkallar i detta sammanhang sättet för pensioneringen av den nuvarande föreståndarinnan för den vid drottning Sofias stiftelse knutna anstalten, fru Elisabeth Anrep-Nordin. Genom fru Nordins vidsynta initiativ har hela den här ifrågavarande vårdverksamheten tillkommit, och hon har alltifrån dess begynnelse innehaft ledningen av densamma. Grunden lades genom det år 1886 upprättade s. k. skolhemmet i Skara för blinda dövstamma, vilket genom beslut av samma års riksdag kom i åtnjutande av statsbidrag. Under år 1892 överflyttades verksamheten till Vänersborg, dit den alltsedan dess varit förlagd. Fru Nordin har alltså med 1921 års utgång omhändertagit statsunderstödd verksamhet å nu förevarande område under en tid av 34 år.

Fru Nordin har erlagt avgifter till dövstumläraernas pensionsanstalt för ett delaktighetsbelopp av 3,000 kronor, varmed följer rätt till pension vid avskeds-

tagande å 2,250 kronor. Som fru Nordin den 21 april 1921 uppnår 64 års ålder och sålunda överskridit den pensionsålder, som i allmänhet gäller för kvinnliga befattningshavare inom undervisningsväsendet, synes rättvisa och billighet kräva, att henne av statsmedel må beredas pension från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från befattningen och detta oberoende av om hon inträder i statstjänst. Härutinnan har full enighet rått mellan båda de förut omnämnda sakkunnigberedningarna. Pensionen synes böra fastställas till samma belopp, som kan vara stadgat för kvinnlig rektor vid nu ifrågavarande anstalt, enligt överstyrelsens ovan angivna förslag 4,000 kronor.

Överstyrelsen vill slutligen framhålla betydelsen av att möjlighet hålles öppen att åt fru Nordin kunna uppdraga att leda anstaltens verksamhet, tills överflyttningen till Lund kunnat försiggå. Intet tvivel kan råda därom, att det skulle vara förbundet med stora olägenheter, därest en ny rektor nödgades tillträda sin befattning vid en sådan tidpunkt, att han måste övertaga ansvaret för själva överflyttningen. Då emellertid, vid bifall till vad överstyrelsen ovan förordat rörande avlöningsstatens ikraftträdande, det svårigen utan vidare låter sig göra att förordna fru Nordin till rektor vid anstalten, med hänsyn till hennes redan uppnådda pensionsålder, finner sig överstyrelsen böra förordna, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen utverka medgivande att för viss kortare tid få till innehavare av rektorstjänsten förordna fru Nordin.

Därest fru Nordin icke kan komma att övergå i statstjänst, torde frågan om hennes pensionering kunna regleras på så sätt, att henne av riksdagen tillerkännes en fyllnadspension till hennes från ovannämnda pensionsanstalt utgående pension å 2,250 kronor. Vid bifall till vad överstyrelsen nyss förordnat, bör fyllnadspensionen utgå med ett belopp av 1,750 kronor. Skulle åter, såsom överstyrelsen nedan ifrågasätter, fru Nordin komma att bli innehavare av statstjänst, torde hon böra medgivas rätt att kvarstå i dövtumslärarnas pensionsanstalt och därjämte komma i åtnjutande av fyllnadspension till ovan omnämnda belopp, 1,750 kronor.

Anslag å
extra stat.

Slutligen berör överstyrelsen frågan om behovet av anslag å extra stat för avlöning av den i det föregående angivna personalen, 4 ämnes- och 3 slöjdlärarinnor samt 2 vaktmästare.

Med hänsyn till den bristande utbildning eller otillräckliga erfarenhet, som nämnda lärarinnor förutsättas åga, har fru Nordin ansett det skäligt, att arvodet för extra ordinarie ämneslärarinna fastställas till 2,200 kronor för år och för extra ordinarie slöjdlärarinna till 1,800 kronor för år. Härtill skulle för samtliga komma fri bostad, eventuellt med värme. Överstyrelsen biträder detta förslag. För vaktmästare torde arvodet böra sättas till 1,300 kronor.

Det erforderliga anslagsbeloppet å extra stat skulle sålunda utgöra:

4 extra ordinarie ämneslärarinnor å 2,200 kronor	kronor	8,800: —
3 extra ordinarie slöjdlärarinnor å 1,800 kronor	»	5,400: —
2 extra vaktmästare å 1,300 kronor	»	2,600: —

Summa kronor 16,800: —

Överstyrelsen får följaktligen förorda, att anslag till nämnda belopp, 16,800 kronor, beredes å extra stat för år 1922.

b. Övriga utgifter.

Till »övriga utgifter» hänföras kostnaderna för fastighetens underhåll, undervisningsmateriell och arbetsmaterialier, inventarier, kosthåll, beklädnad, läkare och sjukvård, vårdar- och ekonomipersonal, tvätt och renhållning, värme och belysning, vatten samt diverse omkostnader. Vid beräkningen av dessa kostnader hava både fru Nordin och överstyrelsen utgått från ett antal skyddslingar av 170. Det nuvarande antalet i Vänersborgsanstalten utgör enligt fru Nordins uppgift 150. Vidare hava de erfarenheter, som vunnits dels vid anstalten i Vänersborg, dels vid blindinstitutet å Tomtebodas, lagts till grund för beräkningen.

För *fastighetens underhåll* beräknar fru Nordin i likhet med de sakkunniga ett belopp, motsvarande 0,6 procent av byggnadsvärdet eller 12,000 kronor. Härom säger överstyrelsen:

Fastighetens underhåll.

Ingen anledning synes föreligga att i nu förevarande avseende tillämpa en annan ordning än den som gäller för exempelvis statens folkskoleseminarier, där underhållet av byggnaderna åligger byggnadsstyrelsen och bestrides ur härför särskilt anvisade medel. Överstyrelsen finner med hänsyn härtill, att anslag för ändamålet icke torde behöva uppföras i staten.

För *undervisningsmateriell* hade de sakkunniga föreslagit ett årligt belopp av 300 kronor. Fru Nordin har på grund av penningvärdets fall och med tanke på behöflig nyanskaffning icke ansett sig kunna föreslå ett lägre belopp än 500 kronor.

Undervisningsmateriell och arbetsmaterialier.

I fråga om *arbetsmaterialier* yttrar fru Nordin:

Vad arbetsmaterialierna angår uppgick kostnaden härför under år 1918, då tillgången på vävgarner, som utgöra anstaltens huvudsakliga slöjdmateriell, ännu var ytterst knapp, till 3,200 kronor, och år 1919, då anskaffningsmöjligheterna voro större, till 6,500 kronor. Intill den 1 oktober år 1920 hava utgifterna för denna post belöpt sig till i runt tal 8,000 kronor. Arbetshemselevernans antal tillväxer jämförelsevis snabbt därigenom att varje år — fränsett nyintagningen — de ur skolan avgående eleverna dit överflyttas. För närvarande äro å skolan och arbetshemmet cirka 90 vävstolar i gång, och behovet av arbetsmaterialier ökas år från år. Med hänsyn till den inkomst, som kan beräknas av försålda elevarbeten och varmed utgiftsposten för arbetsmaterialier sålunda kan

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 211 häft. (Nr 247—248.) 3

minskas, anser jag mig dock ej behöva räkna med högre belopp än 6,500 kronor.

För undervisnings- och arbetsmateriell upptages sålunda under gemensam rubrik ett belopp av 7,000 kronor.

Mot detta förslag har överstyrelsen ingen anmärkning att framställa.

Inventarier.

För anskaffande och underhåll av *inventarier* — inklusive linne och sängkläder — hade de sakkunniga beräknat ett årligt belopp av 2,000 kronor. Fru Nordin anser, att beloppet för detta ändamål nu bör sättas till 4,000 kronor, och skolöverstyrelsen biträder detta förslag.

Kosthållet.

Kostnaderna för *kosthållet* har fru Nordin beräknat till 98,000 kronor om året. Till stöd härför anföres:

Vid mina beräkningar i fråga om kosthållet utgår jag ifrån, att nuvarande priser å livsförnödenheter för avsevärd tid framåt i stort sett komma att bli stabila. Anstaltens verkliga utgifter för denna post hava under år 1918 uppgått till 66,304 kronor 14 öre, utgörande en medelkostnad per person och dag av i runt tal 1 krona, och under år 1919 till 73,925 kronor 72 öre, vilket motsvarar en kostnad per person och dag av cirka 1 krona 15 öre. Under de 9 första månaderna år 1920 har kostnaden per person och dag uppgått till 1 krona 32 öre, och torde till följd av nyligen företagna prisstegringar å vissa livsmedel, särskilt mjöl, ej stanna vid lägre belopp än 1 krona 35 öre. Med hänsyn härtill vågar jag ej beräkna utgifterna för kosthållet lägre än till 1 krona 35 öre per person och dag eller — för ett antal av 170 skyddslingar och 56 anställda — 111,361 kronor 50 öre.

Denna utgift motväges emellertid till någon del av de avgifter, som lärarinnorna och det kvinnliga skrivbiträdet böra erlagga för sin spisning. Om 15 personer antagas få betala sitt kosthåll vid anstalten, torde dessas avgifter komma att uppgå till cirka 13,000 kronor. Vid sådant förhållande belöpa sig utgifterna för kosthållet till i runt tal 98,000 kronor.

Beträffande dessa kostnader yttrar överstyrelsen:

Enär prisläget nu visar en avgjort nedåtgående tendens, har det syntts överstyrelsen riktigast att icke förutsätta högre dagskostnad än som verkligen föreläggat under år 1919, alltså 1 krona 15 öre. Med ett antal av 170 skyddslingar och 56 anställda kan under ovan angivna förutsättning den totala årskostnaden nedbringas till 94,864 kronor. På grund av de avgifter, som av omkring 15 befattningshavare skola erläggas för spisning, torde beloppet kunna ytterligare ned sättas med 11,864 kronor, och bör följaktligen posten »kosthållet» i staten uppföras med ett belopp av 83,000 kronor.

Beträffande årskostnaderna för elevernas *beklädnad* anför fru Nordin i huvudsak följande: Beklädnad.

I fråga om beklädnaden torde icke motsvarande utgifter vid anstalten under senare åren kunna tagas till utgångspunkt. Dessa uppgingo under år 1918 till 6,793 kronor 10 öre eller omkring 49 kronor per alumnn och år 1919 till 10,821 kronor 17 öre eller i runt tal 78 kronor per alumnn. Nämnda låga siffror hava sin enda förklaring däri, att eleverna under de senaste krisåren fått slita på det gamla och nyanskaffningen inskränkts till det allra oundgängligaste. Så decimerat som klädförrådet härigenom blivit, måste man dock räkna med ett årligt förnyande i betydligt större utsträckning än som under de senaste åren ägt rum. I betraktande av de höga prisen på skodon och klädespersedlar av alla slag, anser jag därför utgifterna för beklädnad ej kunna sättas lägre än till 125 kronor per alumnn eller 21,250 kronor.

Skolöverstyrelsen anser en nedprutning möjlig även på denna post och yttrar härom:

Med hänsyn till att nyanskaffningen under senaste år inskränkts till det allra oundgängligaste lär det bliva nödvändigt att räkna med ett årligt förnyande i betydligt större utsträckning än som under de senaste åren ägt rum. Då emellertid jämväl priserna inom beklädnadsbranschen äro stadda i sjunkande, torde möjlighet till klädförrådets förnyande i erforderlig utsträckning få anses föreligga, även om man beräknar allenast en förhöjning av 1919 års siffror med 22 kronor per elev och alltså till grund för beräkningen av det erforderliga beloppet lägger en kostnad av 100 kronor för elev, vilket är mer än tredubbla kostnaden av vad som av 1914 års sakkunniga beräknats. Posten »beklädnad» bör enligt överstyrelsens åsikt i staten upptagas med ett belopp av 17,000 kronor.

För *läkare och sjukvård* hava 1914 års sakkunniga beräknat ett belopp av 3,000 kronor. I motsats mot nämnda sakkunniga föreslår fru Nordin följande: Läkare och sjukvård.

Särskild läkare för elevernas vård bör vid anstalten anställas mot fast arvode av 1,100 kronor, jämte dyrtidstillägg. Däremot böra specialister, däribland även ögonläkare, anlitas i mån av behov, och beräknar fru Nordin för rådfrågande av specialister, inklusive tandläkare, ett belopp av 1,600 kronor. För sjuksköterska beräknas ett arvode av 700 kronor. Utgifterna för medicin, lasarettsvård m. m. uppskattas med ledning av hittillsvarande kostnader för ändamålet till 2,300 kronor. Sammanlagda kostnaderna under posten skulle alltså belöpa sig till 5,700 kronor.

Härom anför överstyrelsen:

Överstyrelsen finner den av fru Nordin ifrågasatta anordningen lämplig och har emot förslaget i övrigt ingen annan erinran att göra än att dyrtidstillägg å läkararvodena, i enlighet med vad av riksdagen bestämts för läkare vid andra

undervisningsanstalter, icke torde böra utgå. Med hänsyn härtill torde den vid anstalten fast anställda läkaren böra erhålla något högre arvode, förslagsvis 1,800 kronor. Posten läkare och sjukvård bör sålunda uppföras med ett belopp av 6,400 kronor.

Vårdarper-
sonal.

Beträffande *vårdarpersonalen* har fru Nordin anfört bland annat:

Av vårdarpersonal — med undantag av sjuksköterskan och översköterskan — beräknade de sakkunniga följande: 4 dagsköterskor, 6 asylsköterskor, 1 nattsköterska å asylen, 2 nattsköterskor, 2 sköterskeelever och 2 semestersköterskor.

Med den större erfarenhet, som sedan dess vunnits, får jag härutinnan förorda vissa förändringar. Beträffande först dagsköterskorna ansågs ej någon sådan behöfelig å arbetshemmet, ett antagande som vilade på den erfarenhet man gjort under de 7 första åren av arbetshemmets verksamhet. Av den första uppsättningen arbetshemselever, utgörande blott 6 stycken, voro flera mindre hjälplösa än vad de nuvarande cirka 50 stycken i genomsnitt äro, beroende därpå att de bästa eleverna under årens lopp lämnat anstalten och återvänt till hemorten, då däremot de mera hjälplösa allttjämt stannat kvar. Därtill kommer, att det numera finnes icke så få epileptici och även vanföra bland arbetshemseleverna. Det torde därför bli nödvändigt att, i likhet med vad nu är fallet, för arbetshemmet anställa två dagsköterskor, en för de manliga och en för de kvinnliga eleverna. Däremot torde antalet dagsköterskor på skolan kunna minskas till 3. Hela antalet dagsköterskor skulle sålunda bli 5. Asylsköterskornas antal bör utan större olägenhet kunna inskränkas från 6 till 5. Däremot har under de senare åren behovet av en särskild avdelning för oroliga och sinnessjuka blindas allt mer gjort sig gällande. Sådana elevers vistande bland de övriga inverkade ytterst störande på verksamheten och irriterande på såväl alumner som personal. På hösten 1914 inrättades därför en sinnessjukavdelning med till en början 6 platser och 1 sköterska, vilken avdelning för närvarande — sedan arbetshemmet år 1917 flyttat in i större lokaler — kan mottaga 15 elever, ett antal som dock icke ens nu motsvarar behovet. Där finnas anställda 2 dagsköterskor och 1 nattsköterska. Även i den nya anstalten kommer en sådan avdelning att inrättas, här avsedd för 23 sjuka. För vårdande av dessa erfordras 2 dagsköterskor med hospitalsutbildning jämte 1 nattsköterska. För asylen i övrigt kräves 1 nattsköterska och för skolan och arbetshemmet 2. För att vid inträffande ledighet äga tillgång på sökande, utbildade för denna sköterskepersonals särskilt svåra uppgift, böra anställas två sköterskeelever och för att bereda de ordinarie sköterskorna tillfälle till ledighet, utan att alumnernas vård därför eftersättes, erfordras 2 semestersköterskor, vilka för övrigt böra biträda med sömnad och maskinstickning, allt i enlighet med sakkunnigas förslag.

Vid beräkning av avlöningsförmåner för vårdarpersonalen har jag icke ansett det nödvändigt föreslå lika höga löner som vid hospitalen. Däremot hava de satts till något högre belopp än vid blindinstitutet, emedan arbetet vid denna anstalt dels är mera krävande än bland normala blindas, dels ock i ungefär samma utsträckning pågår året om. Med hänsyn till asylsköterskornas, i jämförelse med övriga dagsköterskors, betydligt mera slitande och tålmodsprövande arbete har

lönen för dessa ansetts böra sättas 100 kronor högre än för övriga, med bibehållande för resten av den av de sakkunniga avvägda proportionen mellan de olika lönerna. För semestersköterskorna har dock föreslagits samma lön som för dag-sköterskorna, då av de förra kräves samma arbete och ansvar som av de senare. De hospitalsutbildade sköterskornas lön torde ej kunna sättas lägre än till 600 kronor med hänsyn till de höga löner, som utgå vid hospitalen.

Jag har dock vid beräkningen av dessa lönebelopp förutsatt, att härå skulle utgå statens dyrtidstillägg. För samtliga tillkomma dessutom naturaförmåner, bestående av möblerad bostad med ljus och värme, fri kost och tvätt samt — beträffande asylsköterskorna — fria tjänstekläder. Därjämte böra efter viss tjänstetid ålderstillägg utgå, dock ej — i enlighet med sakkunnigas förslag — med 10, 10 och 20 procents förhöjning av grundlönen efter respektive 2, 5 och 10 år, utan — i likhet med å hospitalen — med 10, 10, 20 och 20 procent efter respektive 2, 5, 10 och 15 år.

Sammanställas här ovan gjorda beräkningar, skulle kostnaden för anstaltens vårdarpersonal te sig sålunda:

5 dagsköterskor à 400	kronor	2,000:—
5 asylsköterskor à 500	»	2,500:—
2 asylsköterskor med hospitalsutbildning à 600	»	1,200:—
2 nattsköterskor å asylen à 550	»	1,100:—
2 andra nattsköterskor à 500	»	1,000:—
2 semestersköterskor à 400	»	800:—
2 sköterskeelever à 300	»	600:—
ålderstillägg förslagsvis	»	1,440:—
Summa kronor		10,640:—

Överstyrelsen har av de anförda skälen blivit övertygad om behövligheten av den ökade personal, som sålunda föreslagits. Beträffande sagda personals avlöningsförmåner synes det, säger överstyrelsen, böra ankomma på den blivande styrelsen för anstalten att, med ledning av förhållandena vid blindinstitutet och under skäligt hänsynstagande till den olikhet, som kan förefinnas mellan sagda institut och här ifrågavarande anstalt, utmäta de kontanta arvodesbeloppen. Naturaförmåner böra givetvis åtnjutas av personalen ifråga i enahanda omfattning som å andra motsvarande institutioner. Totala kostnaden — fränsett dyrtidstillägg — beräknas även av överstyrelsen uppgå till 10,640 kronor.

I fråga om *ekonomipersonalen* har fru Nordin anfört huvudsakligen följande:

Ekonomi-
personal.

Av ekonomipersonal beräknade 1914 års sakkunniga: 1 biträde åt husmodern, 2 kokerskor, 2 köksor, 2 sömmerskor, 3 husjungfrur, 1 tvätterska, 5 andra tjänarinnor, 1 eldare (hantverksskunnig) och 1 portvakt, tillika skomakare.

Även härvidlag vill jag föreslå några smärre förändringar.

Beträffande kökspersonalen har ingen annan ändring ifrågasatts än att den ena kokerskan ansetts böra ha högre lön än den andra, då större anspråk på kunnighet i matlagning m. m. bör ställas på den, som huvudsakligen får personalens mat om hand än den som skall sköta om alumnernas.

Enligt vid anstalten vunnen erfarenhet äro 2 sömmerskor icke i stånd att utföra all den sömnad, som kräves för ett så stort elevantal. Jag har därför föreslagit även ett sömmerskebiträde. 2 tvätterskor och 1 tvätterskebiträde böra fast anställas, detta icke blott med hänsyn till svårigheten att numera anskaffa tillfällig arbetshjälp utan även därtill, att den maskintvättinrättning, som anstalten torde erhålla, för sin skötsel kräver övad och van personal. Antalet andra tjänarinnor har däremot ansetts kunna inskränkas till 4, emedan tvätterskorna, som ej torde få sin tid fullt upptagen med sitt ordinarie arbete, böra kunna biträda vid rengöring och dylikt. Beträffande den manliga personalen skulle gårdskarlen, som även har att biträda vid eldningen och bör vara hantverkskunnig, omhänderhava anstaltens trädgård, medan portvakten-skomakaren ej tillika bör vara gårdskarl utan mera helt få ägna sig åt skomakeriet.

Lönerna hava avvägs de olika befattningshavarna emellan och i förhållande till vårdarpersonalens i enlighet med de principer, som för närvarande tillämpas vid anstalten. Samma naturaförmåner, dyrtidstillägg och ålderstillägg, som föreslagits för vårdarpersonalen, böra även komma den kvinnliga ekonomipersonalen till del.

För den manliga personalen böra tillämpas samma avlöningsprinciper som i fråga om motsvarande ordinarie personal. Lönerna föreslås lika med vaktmästaren-gårdskarlen. Härtill kommer för portvakten familjebostad med värme och belysning och för gårdskarlen, vilken icke torde kunna beredas bostad inom anstalten, eventuellt hyresbidrag med 250 kronor samt bränsleersättning med 210 kronor eller tillsammans 460 kronor.

Kostnaden för ekonomipersonalen ställer sig enligt mitt förslag sålunda:

1 biträde åt husmodern	kronor	700:—
1 kokerska	»	500:—
1 köksa	»	400:—
2 köksbiträden à 350 kronor	»	700:—
2 sömmerskor à 500 kronor	»	1,000:—
1 sömmerskebiträde	»	400:—
3 husjungfrur à 350 kronor	»	1,050:—
2 tvätterskor à 500 kronor	»	1,000:—
1 tvätterskebiträde	»	400:—
4 andra tjänarinnor à 350 kronor	»	1,400:—
1 slöjdbiträde	»	500:—
1 gårdskarl, hantverkskunnig	»	1,260:—
hyresbidrag och bränsleersättning till d:o	»	460:—
1 portvakt-skomakare	»	1,260:—
ålderstillägg förslagsvis	»	2,600:—

Summa kronor 13,630:—

Då jag trots lagen om arbetstidens begränsning och ett ökat alumnantal har trott mig kunna stanna vid ett antal för ekonomipersonalen som — fränsett slöjdbiträdet — med blott 2 överstiger det av de sakkunniga beräknade, har detta skett med hänsyn till, att en del elever å arbetshemmet i likhet med vad nu är fallet torde kunna biträda vid vissa göromål.

Beträffande ekonomipersonalen yttrar skolöverstyrelsen: .

Fru Nordins förslag upptager 19 kvinnliga och 2 manliga befattningshavare. En av de kvinnliga befattningshavarna skulle tjänstgöra såsom biträde vid slöjdundervisningen, och har genom detsammas anställande en lärarinnebefattning ansetts kunna besparas. Genom vad av fru Nordin anförts finner överstyrelsen behovet av den angivna personalen till fullo styrkt. De båda manliga befattningshavarna hava, såsom i det föregående omförmäls, av överstyrelsen ansetts böra anställas å extra stat, och medel böra sålunda i detta sammanhang icke beräknas för desamma.

Rörande avlöningsförhållandena för nu ifrågavarande personal torde böra gälla vad ovan sagts i fråga om vårdarpersonalen. I förslaget hava omkostnaderna för ändamålet beräknats till 13,630 kronor. Drages härifrån vad som i förslaget avsetts för avlöning m. m. åt manliga befattningshavare, 2,980 kronor, återstår 10,650 kronor.

Enligt vad ovan angivits skulle kostnaderna för vårdar- och ekonomipersonalen uppgå till 10,640 kronor. Sammanlagda beloppet, varmed posten ekonomi- och vårdarpersonal skulle uppföras, utgör alltså 21,290 kronor (10,640 + 10,650), avrundat till 21,000 kronor.

Fru Nordin föreslår att för *tvätt och renhållning* må beräknas ett belopp av 5,000 kronor. Överstyrelsen har intet att erinra här-
emot. Tvätt och renhållning.

I fråga om *värme och belysning* anför fru Nordin:

Värme och belysning.

Enligt uppgifter, inhämtade från ingenjör Hugo Theorell, skulle för uppvärmning samt för tvätt, kök och varmt vatten uti huvudbyggnaden och asylen åtgå: för värmeledningen 230 ton koks eller stenkol, motsvarande 1,200 kbm. barrved, samt för tvätt, kök och varmt vatten 45 ton koks eller stenkol, motsvarande 250 kbm. barrved.

Vid en kombinerad förbrukning av kol och ved kan åtgången beräknas till cirka 150 ton koks och omkring 700 kbm. barrved. För uteslutande vedeldning saknar anstalten nödig arbetskraft, särskilt med tanke på att tre olika byggnader, belägna på tämligen stort avstånd från varandra, skola uppvärmas.

Utgår man från ett medelpris å koksen av 150 kronor per ton och för veden av 20 kronor per kbm., varvid hänsyn tagits till en avsevärd nedsättning av nu gällande bränslepriser, erhålles en summa av 36,500 kronor. Häri ingår dock icke kostnaden för uppvärmning av administrationsbyggnaden och portvaktsstugan eller för kokning av anstaltens mat, som skall ske medelst gas.

För administrationsbyggnaden torde bränsleåtgången kunna skattas till omkring 12 ton koks, motsvarande 1,800 kronor. Härtill kommer ved för uppvärm-

ning av portvaktstugan samt för föreståndarinnans och den manliga personalens 4 kök, förslagsvis beräknad till cirka 50 kbm. Då för dessa ändamål torde erfordras även björk- eller bokved, har genomsnittspriset per kbm. satts till 24 kronor, varvid erhålles ett belopp av 1,200 kronor.

Kostnaden för gasförbrukning uppskattades av sakkunniga till 1,000 kronor. Enär priset å gas, enligt inhämtade upplysningar, sedan dess stegrats till det fyrdubbla, kan motsvarande kostnad nu icke beräknas lägre än till 4,000 kronor.

Vid beräkningen av det elektriska ljuset måste tagas i betraktande dels den utbyggnad av anstalten, som nu omedelbart kommer att äga rum, dels en prisförhöjning från 35 öre till 45 per kilowattimme. På grund härav torde den av sakkunniga föreslagna summan 3,000 kronor behöva ökas till 4,500 kronor.

Sammanfattas alla dessa olika summor, skulle totalkostnaden för värme och belysning uppgå till 48,000 kronor.

Angående denna beräkning yttrar överstyrelsen:

När det gäller beräkning av kostnaderna för värme och belysning, befinner man sig i en särdeles svåröverskådlig situation. Sammanlagda beloppet, som enligt fru Nordins beräkningar skulle erfordras för värme och belysning, utgör 48,000 kronor. Med hänsyn tagen till de betydande prisfall, som inträtt å bränslemarknaden under allra senaste tid — kokspriset torde numera utgöra 115 kronor per ton — torde emellertid sagda belopp efter överstyrelsens uppfattning kunna begränsas till 30,000 kronor.

Vatten.

För förbrukning av *vatten* beräknar fru Nordin 1,800 kronor. Häremot har överstyrelsen intet att erinra.

Diverse
utgifter.

Beträffande *diverse utgifter* yttrar fru Nordin:

Under rubriken diverse omkostnader sammanfördes slutligen av de sakkunniga förut ej upptagna kostnader, såsom post, telefonavgifter, trycksaker, annonser, böcker, skatter och tillfälliga utgifter av varjehanda slag. Vid drottning Sofias stiftelse hava motsvarande utgifter under åren 1918 och 1919 gått till respektive 5,820 kronor 91 öre och 4,836 kronor 21 öre, och torde för år 1920 komma att uppgå till omkring 6,000 kronor.

Under denna rubrik bör enligt mitt förmenande även inberäknas ett belopp av 500 kronor till vikariatsarvoden för sådana befattningshavare som sjuksköterskan och översköterskan, samt 1,500 kronor till kostpengar under semester åt den personal, i vars löneförmåner ingår fri kost.

Med hänsyn härtill ävensom till de stegrade kostnaderna för telefon och post anser jag det icke rådligt beräkna denna post lägre än till 10,000 kronor.

Överstyrelsen anför härom:

Med hänsyn till det belopp, till vilket diverse omkostnader beräknats för år 1920, torde posten böra i staten uppföras med ett belopp av 6,000 kronor. Lämpligen synas från denna post kunna bestridas jämväl vikariatsersättningar för annan ordinarie personal än lärarpersonalen.

Enligt fru Nordins förslag skulle avlöningarna beräknas till

36,140 kronor och övriga utgifter till 237,050 kronor samt hela utgiftsstaten sluta på en summa av 273,190 kronor.

Enligt överstyrelsens förslag skulle däremot avlöningarna beräknas till 33,100 kronor och övriga utgifter till 181,200 kronor samt hela utgiftsstaten stanna vid en summa av 214,300 kronor.

Såväl fru Nordin som överstyrelsen hava vid uppgörandet av statförslaget, på sätt 1914 års sakkunniga förordat, utgått ifrån att riksdagens medgivande utverkas till att beträffande de under övriga utgifter upptagna utgiftsposter å en post må göras någon minskning och å en annan någon ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskrides.

2. Inkomster.

Enligt såväl fru Nordins som överstyrelsens förslag skulle anstaltens inkomster fördela sig på två poster, nämligen elevavgifter och statsanslag. Överstyrelsen anför härom följande:

I likhet med vad som nu gäller i fråga om statens blindundervisningsanstalter, synas jämväl beträffande nu förevarande anstalt i staten böra redovisas de inkomster, som anstalten kan komma att uppbära i form av elevavgifter. Såsom av 1913 års sakkunniga framhållits (betänkandet sid. 158 och ff.), torde särskilda lagbestämmelser böra komma till stånd i syfte att möjliggöra upptagande av sådana avgifter. Från denna förutsättning utgick jämväl föredragande departementschefen i sitt yttrande till det statsrådsprotokoll, som var fogat vid förutberörda proposition till 1914 års senare riksdag, och riksdagen förklarade sig icke hava något att erinra emot en sådan anordning. De sakkunniga hava, i anslutning till vad vid tidpunkten för betänkandets avgivande stadgades rörande avgifter till blindundervisningsanstalt, ifrågasatt ett belopp av 300 kronor för år och barn. Sedermera har genom beslut av 1920 års riksdag nämnda avgift höjts till 400 kronor och föreskrift härom lämnats genom kungörelse den 22 juni 1920. Det synes överstyrelsen uppenbart, att avgiften jämväl i nu förevarande fall bör fastställas till samma belopp, att erläggas av landsting eller stad, som icke i landsting deltagar, varvid landstinget eller staden må äga regressrätt mot föräldrar eller målsmän. Med ett antal av 170 skyddslingar skulle inkomsten av avgifterna komma att uppgå till 68,000 kronor. Överstyrelsen förutsätter, att sagda avgifter komma att utgå från och med statens ikraftträdande.

Då den ordinarie statens utgiftssumma utgör 217,100 kronor, skulle det ordinarie statsanslaget komma att belöpa sig till 149,100 kronor.

Såsom skolöverstyrelsen omförmålt, har arbetet med de för ifrågasvarande vårdanstalt avsedda nya byggnaderna i Lund blivit fördröjt på grund av inträdda arbetskonflikter, varför inflyttningen i de nya byggnaderna icke kan äga rum förrän under år 1922. I och med

**Departements-
chefen.**

Tidpunkten
för statens
övertagande
av anstalten.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 211 häft. (Nr 247—248.)

inflyttningen har emellertid staten, enligt riksdagens i det föregående omförmälda beslut, att övertaga hela kostnaden för anstaltens drift. Ehuru tidpunkten härför icke kan exakt angivas, torde man dock böra räkna med att övertagandet kan äga rum den 1 januari 1922. Vad särskilt beträffar avlöningsstaten har överstyrelsen, under hänvisning till det framskjutande av statens övertagande av vårdanstalten, vilket förorsakats av de upprepade uppskoven med byggnadernas färdigställande, ansett skäligt att personalen vid anstalten må komma i åtnjutande av de i statförslaget upptagna förhöjda avlöningarna från och med ingången av år 1922, även om inflyttning då ej kan ske i de nya byggnaderna. Till detta överstyrelsens förslag vill jag ansluta mig. De i det föregående omförmälda förslagen till utgifts- och inkomststat för anstalten hava också utarbetats under den förutsättningen, att nämnda stat skulle gälla från och med sistberörda tidpunkt. Skulle det visa sig, att inflyttningen i de nya byggnaderna icke kan ske förrän någon tid fram på året, anser överstyrelsen, att driftkostnaderna för den till Vänersborg förlagda anstalten, i den mån anstaltens egna tillgångar och elevavgifterna icke äro tillräckliga, skulle kunna bestridas från den i staten uppförda posten »övriga utgifter.» Häremot har jag för min del icke något att invända, och detta så mycket mindre, som riksdagen under de senare åren upprepade gånger beviljat anslag till täckande av utgifter för Vänersborgsanstaltens drift, just i den mån anstaltens egna tillgångar och elevavgifterna icke därtill kunnat förslå.

Innan jag ingår på en närmare behandling av den föreslagna staten för vårdanstalten i Lund anser jag mig böra framhålla att den nya statsanstalten bör, såsom nu gäller beträffande Vänersborgsanstalten och såsom även torde vara avsett i de föreliggande statförslagen, stå under förvaltning av en lokal styrelse. Denna bör förordnas av Kungl. Maj:t.

Avlöningar.
Befattnings-
havare.

I förslaget till avlöningsstat för anstalten har överstyrelsen upptagit följande befattningshavare: 1 rektor, 1 första lärarinna, 3 ämneslärarinnor och 3 slöjdlärarinnor; 1 husmoder, 1 översköterska och 1 kvinnligt biträde; 1 förste vaktmästare och 1 vaktmästare. Därutöver skulle enligt överstyrelsens förslag anställas såsom extra ordinarie befattningshavare 4 ämneslärarinnor, 3 slöjdlärarinnor och 2 vaktmästare. I fråga om det sålunda föreslagna *antalet* befattningshavare av nämnda slag har jag intet annat att erinra, än att

en förste vaktmästare enligt min uppfattning åtminstone för närvarande icke bör uppföras på anstaltens stat. Med hänsyn dels till vad fru Nordin anfört rörande vaktmästargöromålens beskaffenhet, dels ock till överstyrelsens förslag att icke på förhand fastställa en sträng arbetsfördelning mellan vaktmästarna utan avvakta någon tids erfarenhet rörande ändamålsenligaste fördelningen av förefallande sysslor, vilket förslag jag anser mig böra understödja, synes mig lämpligare, att två vaktmästare uppföras i staten.

Vad angår anstaltens rektor har fru Nordin i likhet med de sakkunniga föreslagit, att denne alltid skulle vara kvinna. Överstyrelsen har däremot ansett, att rektorsbefattningen borde kunna innehavas även av man. Av skäl, som överstyrelsen anfört, biträder jag överstyrelsens mening i detta avseende.

Mot vad överstyrelsen anfört och föreslagit rörande befattningshavarnas kompetens och sättet för deras anställning har jag i huvudsak intet att erinra. Anstaltens rektor bör, enligt min mening, förordnas av Kungl. Maj:t på viss tid efter förslag av skolöverstyrelsen.

Kompetens
och anställ-
ningsätt.

Beträffande befattningshavarnas avlöningsförmåner hava i vissa fall yppats olika meningar mellan fru Nordin och skolöverstyrelsen. Sålunda har fru Nordin föreslagit, att anstaltens rektor skulle erhålla samma kontanta avlöning som rektor vid folkskoleseminarium, under det överstyrelsen ansett, att rektor vid anstalten borde erhålla samma kontanta avlöning, som rektor vid en realskola eller en statens samskola. Till den kontanta avlöningen skulle enligt båda förslagen komma fri bostad med värme. Jag finner överstyrelsen hava anfört övertygande skäl för sin mening och ansluter mig fördenskull till densamma.

Avlönings-
förmåner.

För lärarinnorna föreslås av fru Nordin och överstyrelsen samma kontanta avlöning, som är stadgad för motsvarande befattningshavare vid blindundervisningsanstalterna, och då tjänstgöringen vid vårdanstalten uppenbarligen icke är mindre ansträngande utan snarare mera krävande och framför allt mera tålamodsprövande än vid de egentliga blindundervisningsanstalterna, synas mig avlöningsbeloppen vid anstalten ingalunda kunna sättas lägre. Till de kontanta beloppen skulle enligt fru Nordins förslag komma fri bostad med värme. Överstyrelsen har däremot på anförda skäl hållit före, att fri värme icke borde upptagas i staten, men att lärarinnorna under år 1922

dock borde bibehållas vid denna förmån. Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag, dock med den ändring att fri värme icke heller under år 1922 torde böra tillerkännas lärarinnorna.

Husmodern skulle enligt fru Nordins, i denna del av överstyrelsen tillstyrkta förslag komma i åtnjutande av, förutom vissa naturaförmåner, en kontant avlöning av 1,800 kronor, därav 1,300 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill skulle komma 3 ålderstillägg till lönen, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Då anstalten icke skall hava någon syssloman, torde en del av det arbete, som skulle hava ålegat en dylik tjänsteman, komma att påvila husmodern utöver det säkerligen krävande arbete, som eljest är förenat med husmodersbefattningen. Det oaktat kan jag icke förorda högre kontant avlöning för husmodern än 1,400 kronor, därav 1,100 kronor torde få utgöra lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, jämte 3 ålderstillägg å vardera 200 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänst. Av varje ålderstillägg torde 100 kronor böra utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.

För översköterskan har fru Nordin föreslagit en kontant avlöning av 1,400 kronor jämte 3 ålderstillägg å 150 kronor efter respektive 3, 6 och 10 års tjänstgöring. Överstyrelsen har däremot förordat en kontant avlöning av 1,200 kronor jämte 3 ålderstillägg å 150 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Även överstyrelsen synes mig hava tillmätt översköterskans avlöningsförmåner något för rikligt. Med hänsyn till den avlöning, som tillkommer översköterska vid hospital, kan jag ej förorda högre kontant avlöning än 1,000 kronor, därav 750 kronor torde få utgöra lön och 250 kronor tjänstgöringspenningar. Härtill skulle komma ålderstillägg i enlighet med överstyrelsens förslag.

Vad de manliga befattningshavarna angår har fru Nordin föreslagit i kontant avlöning för den ene av dem, maskinisten-eldaren, 1,380 kronor och för den andre 1,260 kronor, under det överstyrelsen ansett, att de borde erhålla den för vaktmästare vid motsvarande statsinstitutioner sedvanliga avlöningen, och i överensstämmelse härmed i staten upptagit ett kontant avlöningsbelopp av 1,750 kronor för förste vaktmästaren och 1,450 kronor för vaktmästaren. Därtill skulle för vardera komma 3 ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år. I det föregående har jag såsom min mening

uttalat, att en förste vaktmästare icke nu skulle anställas. I överensstämmelse härmed synes mig avlöning åt 2 vaktmästare böra upptagas i avlöningsstaten, och beträffande storleken av denna avlöning ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag.

Vad överstyrelsen föreslagit beträffande avlöningsförmåner för det kvinnliga biträdet samt naturaförmåner åt husmodern och över-sköterskan kan jag förorda.

Uppenbarligen böra befattningshavarna vid vårdanstalten enligt samma grunder som övriga statstjänare komma i åtnjutande av dyrtidstillägg för år 1922. Utan att särskilda åtgärder härför behöva vidtagas lära de bliva delaktiga av denna förmån i och med tilllämpande av den nya staten. Tillfällig löneförbättring för år 1922 torde även böra tillkomma dem i samma mån som dylik löneförbättring tillkommer andra statstjänare. I analogi med vad förut i liknande fall ägt rum synes emellertid sistnämnda fråga nu böra undan-skjutas och icke upptagas till prövning förr än vid 1922 års riksdag.

I fråga om avlöningsvillkoren ansluter jag mig i väsentliga delar till vad skolöverstyrelsen därom anført.

Avlönings
villkor.

Beträffande rätt till tjänstårsberäkning för uppflyttning i högre lönegrad synes mig sålunda böra gälla i huvudsak samma bestämmelser som i fråga om de egentliga blindundervisningsanstalterna. Därutöver bör dock enligt min mening ämneslärarinna vid vårdanstalten äga att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig även sådan tjänstgöring, som fullgjorts vid av landsting underhållen dövstumskola eller vid sinnesslöanstalt. Sådana fall kunna nämligen tänkas, då det skulle vara synnerligen förmånligt för vårdanstalten att erhålla en ämneslärarinna, som, jämte det hon i övrigt vore kompetent för anställning vid anstalten, även ägde den erfarenhet i fråga om undervisning och uppfostran åt dövtumma eller sinnesslöa, som förvärfvas genom lärarverksamhet vid en dövstumskola eller sinnesslöanstalt. För en dylik övergång till vårdanstalten bör tydligen icke bristande rätt till lönetursberäkning stå hindrande i vägen.

Såsom framgår av skolöverstyrelsens yttrande (sid. 12—14 i det föregående) har överstyrelsen ansett sig icke kunna tillstyrka fru Nordins förslag att befattningshavare vid vårdanstalten skulle för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring i stiftelsens tjänst. Jag underskattar ingalunda vikten av de skäl, som föranlett överstyrelsen att intaga en dylik ståndpunkt, men jag

har dock funnit mig böra i denna punkt avvika från överstyrelsens förslag. Om man, såsom överstyrelsen huvudsakligen gjort, betraktar befattningshavarnas rätt till lönetur för föregående tjänstgöring vid Vänersborgsanstalten med hänsyn till huruvida en sådan förmån kan anses skälig ur synpunkten av de föreslagna lönernas förhållande till de vid tidpunkten för övertagandet åtnjutna inkomsterna av respektive befattningar, synes man knappast göra tillbörlig rättvisa åt de ämneslärarinnor vid vårdanstalten, vilka under tjänstgöring i stiftelsens tjänst förvärvat erfarenhet och ådagalagt duglighet i den speciella undervisning och vård som kräves för blinda med komplicerat lyte, när man förvägrar dessa befattningshavare rätt till tjänstårsberäkning men medgiver sådan för lärarinnor från andra undervisningsanstalter, vilka lärarinnor måhända under tjänstgöring därstädes åtnjutit en avlöning som är lika stor eller lägre än ämneslärarinnornas vid Vänersborgsanstalten. Än mer torde denna synpunkt äga berättigande, om man, såsom jag redan förordat, beviljar rätt till lönetur vid Lundaanstalten för tjänstgöring såsom lärarinna vid av landsting underhållen dövstumskola eller vid sinnesslöanstalt. Jag har därför ansett övervägande skäl tala för att möjlighet beredes befattningshavare vid den nya vårdanstalten i Lund för att uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig jämväl tjänstgöring, som fullgjorts vid den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten. Det torde dock böra ankomma på Kungl. Maj:t att för rätt till sådan tjänstårsberäkning lämna medgivande för varje särskilt fall. Ett stadgande sådant som det sistnämnda skulle stå i överensstämmelse med det av av innevarande års riksdag, enligt riksdagens skrivelse den 22 februari 1921 nr 55, godkända förslaget till avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila förvaltningen, § 11 mom. 2, däri stadgas, att befattningshavare må för uppflyttning till högre löneklass, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräknas jämväl den tid, han utom statens tjänst utfört arbete, som ur det allmännas synpunkt må anses likvärdigt med eller av högre värde än det, han har att utföra å befattningen.

Vikariatsersättning.

Vad överstyrelsen föreslagit beträffande vikariatsersättning biträder jag. Förslag om höjning av det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalterna torde i anslutning härtill böra göras till 1922 års riksdag.

För befattningshavarna vid anstalten har fru Nordin föreslagit följande pensionsunderlag: för kvinnlig rektor 4,600 kronor, för husmodern 2,200 kronor och för översköterskan 1,800 kronor. Skolöverstyrelsen har däremot föreslagit såsom pensionsunderlag: för manlig rektor 4,600 kronor, för kvinnlig rektor 4,000 kronor, för husmodern 1,800 kronor och för översköterskan 1,200 kronor. För övriga befattningshavare hava fru Nordin och överstyrelsen föreslagit pensionsunderlag i enlighet med gällande pensionslag. Med den jämkning jag föreslagit i fråga om de kontanta avlöningsförmånerna för husmodern och översköterska synes det icke vara erforderligt att för dem fastställa särskilt pensionsunderlag, utan torde det böra beräknas i enlighet med föreskrifterna i civila pensionslagen. Mot överstyrelsens förslag i fråga om manlig och kvinnlig rektor har jag intet att erinra.

Pensionsåldern skulle enligt fru Nordins förslag bestämmas, för den kvinnliga rektorn till 60 levnads- och 25 tjänstår, av de sistnämnda minst 15 år såsom rektor vid anstalten, för husmodern till 60 levnads- och 25 tjänstår samt för översköterskan till 55 levnads- och 25 tjänstår. För ämneslärarinnorna skulle beträffande pensionsåldern gälla samma bestämmelser som för dylika lärarinnor vid blindundervisningsanstalterna. Skolöverstyrelsen anser, att pensionsåldern bör sättas till 65 levnads- och till 30 tjänstår för manlig rektor, till 60 levnads- och 25 tjänstår för kvinnlig rektor, till 55 levnads- och 25 tjänstår för ämneslärarinna, slöjdlärarinna, husmoder och översköterska, samt att gällande pensionslag bör med avseende på pensionsåldern lända till efterrättelse för övriga befattningshavare. Förslaget innebär den avvikelser från vad som är föreskrivet beträffande lärarinnor vid de egentliga blindundervisningsanstalterna, att pensionsåldern 55 levnadsår och 25 tjänstår gäller allenast ämneslärarinnor vid sistnämnda anstalter under det att för övningslärarinnor pensionsåldern är bestämd till 60 levnadsår och 30 tjänstår. Med hänsyn till den tålamsprövande och krävande tjänstgöring, som elevmaterialet torde komma att nödvändiggöra även för slöjdlärarinnorna vid vårdanstalten i Lund, anser jag mig emellertid kunna godtaga överstyrelsens förslag i denna del i oförändrat skick. Vad angår pensionsåldern för anstaltens rektor har jag intet annat att invända, än att denna ålder synes mig böra bestämmas för kvinnlig rektor till 60 levnads- och 30 tjänstår.

Skolöverstyrelsen har vidare föreslagit, att föregående tjänstgöring vid anstalten i Vänersborg skulle få tillgodoräknas i pensions-

avseende, av de befattningshavare, som överginge till statsanstalten. Detta förslag kan jag icke understödja, då det innebär en avvikelse från föreskrifterna i den civila pensionslagen och bifall till detsamma kunde bliva av prejudicerande betydelse. Spörsmålet om och i vad mån befattningshavare i statens tjänst må tillerkännas rätt att såsom tjänstår för pension räkna sig till godo annan tjänstgöring än statsanställning är dessutom för närvarande hänskjutet till särskild utredning. Någon framställning till riksdagen i den av överstyrelsen nu angifna riktning synes mig följaktligen icke böra göras.

Vad särskilt angår pension åt fru Nordin, som redan överskridit den pensionsålder, som i allmänhet gäller för kvinnliga befattningshavare inom undervisningsväsendet, och som är delaktig i dövstumlärnas pensionsanstalt för ett belopp av 3,000 kronor, varmed följer rätt för henne till pension å 2,250 kronor, anser jag, i likhet med skolöverstyrelsen och på av överstyrelsen anförda skäl, att henne av statsmedel bör tillerkännas en tilläggspension till sådant belopp, att pensionerna tillhopa uppgå till samma belopp, som föreslagits för kvinnlig rektor vid vårdanstalten. Jag torde senare i dag få tillfälle att återkomma till denna fråga.

I sammanhang med sitt förslag om pension åt fru Nordin har skolöverstyrelsen ifrågasatt förslag till riksdagen om medgivande att för viss kortare tid förordna fru Nordin till rektor vid anstalten, oaktat hon uppnått pensionsåldern. Då det torde få anses förmanligt att kunna vid anstaltens flyttning till Lund draga fördel av hennes stora erfarenhet, anser jag mig kunna förorda bifall till sistberörda förslag.

Anslag på
extra stat.

Såsom förut omförmälts, skulle enligt vad jag i det föregående förordat utom de ordinarie befattningshavarna vissa befattningshavare anställas såsom extra ordinarie, nämligen 4 ämneslärarinnor, 3 slöjd-lärarinnor och 2 vaktmästare. För dessa har överstyrelsen föreslagit avlöningsbelopp med 2,200 kronor för varje ämneslärarinna, 1,800 kronor för varje slöjdlärarinna och 1,300 kronor för varje vaktmästare. Dessa belopp synas mig icke vara för högt tilltagna. Medel för dessa befattningshavares avlöning böra givetvis uppföras på extra stat. För ändamålet torde sålunda böra anvisas på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 16,800 kronor.

Övriga utgif-
ter.

Vad angår anstaltens omkostnadsstat har fru Nordin beräknat för fastighetens underhåll 12,000 kronor, för undervisningsmateriell

och arbetsmaterialier 7,000 kronor, för inventarier 4,000 kronor, för kosthåll 98,000 kronor, för beklädnad 21,250 kronor, för läkare och sjukvård 5,700 kronor, för vårdar- och ekonomipersonal 24,300 kronor, för tvätt och renhållning 5,000 kronor, för värme och belysning 48,000 kronor, för vatten 1,800 kronor och för diverse omkostnader 10,000 kronor, vadan hela omkostnadsstaten skulle uppgå till 237,050 kronor.

Beträffande fastighetens underhåll har skolöverstyrelsen ansett, att detta borde åligga byggnadsstyrelsen och bestridas av härför särskilt anvisade medel. Jag delar denna uppfattning, och medel för detta ändamål synas mig därför icke behöva uppföras i anstaltens stat.

För läkaren har fru Nordin föreslagit ett arvode av 1,100 kronor men beräknat, att läkaren därjämte skulle åtnjuta dyrtidstillägg. Överstyrelsen förmenar, att, då riksdagen icke beviljat dyrtidstillägg åt läkare vid andra undervisningsanstalter, dyrtidstillägg icke heller bör utgå till läkaren vid denna anstalt, och har fördenskull höjt läkarens arvode till 1,800 kronor samt hela beloppet för läkare och sjukvård till 6,400 kronor. Mot detta överstyrelsens förslag har jag intet att invända.

Vad sedan vidkommer de övriga posterna, har överstyrelsen ansett, att vissa av dem kunde beräknas till lägre belopp än de av fru Nordin föreslagna. Överstyrelsen har sålunda beräknat för kosthållet 83,000 kronor, för beklädnad 17,000 kronor, för vårdar- och ekonomipersonal 21,000 kronor, för värme och belysning 30,000 kronor och för diverse omkostnader 6,000 kronor. Beträffande posterna undervisningsmateriell och arbetsmaterialier, inventarier, tvätt och renhållning samt vatten har överstyrelsen förordat de av fru Nordin beräknade beloppen. Sedan överstyrelsen på ovan angivna sätt ganska skarpt beskurit vissa poster och för sin del nedbringat omkostnadsstaten till 181,200 kronor, kunde det synas som om någon ytterligare nedprutning i densamma icke vara tillrådlig.

Med hänsyn till den nu rådande stora osäkerheten på prismarknaden och svårigheten i att bedöma huru långt det redan började prisfallet kommer att fortgå innan mera stabila förhållanden inträda, torde man emellertid böra gå fram med stor varsamhet vid bestämmande av utgiftsposterna på den ordinarie staten. Det synes mig riktigare att i stället slå in på den vägen, att man i vissa fall upptager dessa till något nedsatta belopp och i stället på extra stat anvisar lämpligt förstärkningsanslag. Vid en granskning av de olika

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 211 häft. (Nr 247—248.) 5

posterna har jag trott mig finna att de belopp, som av överstyrelsen förordats för undervisningsmateriell och arbetsmaterialier, 7,000 kronor, för inventarier, 4,000 kronor, för kosthåll, 83,000 kronor, för beklädnad, 17,000 kronor, samt för värme och belysning, 30,000 kronor, böra kunna nedsättas till respektive 6,000 kronor, 3,000 kronor, 75,000 kronor, 15,000 kronor och 25,000 kronor. Omkostnadsstaten skulle därigenom nedbringas till ett belopp av 164,200 kronor.

Till förstärkande av de i omkostnadsstaten upptagna posterna med undantag för »läkar- och sjukvård» samt »vårdar- och ekonomipersonal» torde i stället böra å extra stat för år 1922 äskas ett förslagsanslag, högst 17,000 kronor.

Vad slutligen angår inkomststaten har föreslagits, att en årsavgift av 400 kronor skulle av landsting eller stad, som icke i landsting deltagar, erläggas till anstalten för varje däri intagen elev. Då en motsvarande avgift redan är fastställd i fråga om blindundervisningsanstalterna, synes mig konsekvensen bjuda, att en dylik avgift stadgas även beträffande vårdanstalten. Det ordinarie statsanslaget skulle i så fall komma att uppgå till 128,400 kronor. Det är min avsikt att senare i dag framlägga förslag till sådan lagstiftning.

På grund av det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels godkänna, att lända till efter rättelse från
och med år 1922, följande ordinarie

Stat

för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

A. Inkomststat.

Ordinarie statsanslag	kronor 128,400: —
Elevavgifter	» 68,000: —
Summa kronor 196,400: —	

B. Utgiftsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Anmärkningar
	Kronor	Kronor	Kronor	
1) <i>Avlöningar.</i>				
1 rektor, förutom fri bostad med värme	4,400	2,000	6,400	

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Anmärkningar
	Kronor	Kronor	Kronor	
1 första lärarinna, förutom bostad	2,000	1,100	3,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 ämneslärarinna, förutom bostad	1,800	1,000	2,800	
2 ämneslärarinnor, förutom bostad	3,600	2,000	5,600	
1 slöjdlärarinna, förutom bostad	1,600	800	2,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.
2 slöjdlärarinnor, förutom bostad	3,200	1,600	4,800	
1 husmoder, förutom bostad med värme och lyse, kost samt tvätt	1,100	300	1,400	Härtill kunna komma 3 ålderstillägg vart och ett å 200 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Av varje ålderstillägg skall 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 översköterska, förutom bostad med värme och lyse, kost samt tvätt	750	250	1,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.
1 kvinnligt skrivbiträde, tillika rakenskapsförare . .	1,300	500	1,800	Härtill kunna komma 3 ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Av varje ålderstillägg skall 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 vaktmästare	900	550	1,450	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	900	550	1,450	
Säger avlöningar			32,200	
2) Övriga utgifter.				
Undervisnings- och arbetsmateriell			6,000	
Inventarier			3,000	
Kosthåll			75,000	
Beklädnad			15,000	
Läkare och sjukvård			6,400	
Vårdar- och ekonomipersonal			21,000	
Tvätt och renhållning			5,000	
Värme och belysning			25,000	
Vatten			1,800	
Diverse utgifter			6,000	
Säger övriga utgifter			164,200	
Summa kronor			196,400	

Anm. 1. Därest rektorsbefattningen innehaves av kvinna, skall den kontanta avlöningen utgå med 5,000 kronor, därav 3,300 kronor lön och 1,700 kronor tjänstgöringspenningar.

Anm. 2. Pensionsunderlaget för manlig rektor utgör 4,600 kronor, för kvinnlig rektor 4,000 kronor.

Anm. 3. Därest vaktmästare åtnjuter förmånen av bostad m. m., skall för honom gälla vad som föreskrives i kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836) angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Anm. 4. Styrelsen äger att beträffande de under 2) här ovan upptagna utgiftsposter å en post göra någon minskning och å en annan post någon ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskrides.

dels föreskriva, att för åtnjutande av de avlöningsförmåner, som föreslagits för ordinarie befattningshavare, skola fastställas följande villkor och bestämmelser:

A. i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

1) att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av vårdanstalten eller eljest kan varda stadgad, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromålen;

2) att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att vid en möjligen inträdande förändrad organisation av abnormundervisningsväsendet ävensom eljest, då Kungl. Maj:t med hänsyn till nämnda undervisningsväsendes behov, efter vederbörandes hörande, prövar sådant nödigt, låta sig förflyttas till annan befattning inom abnormundervisningsväsendet, dock att befattningshavare, som varder förflyttad till annan ort, skall vara berättigad att av statsverket erhålla skälig ersättning för flyttningskostnad till det belopp, Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämmer;

3) att befattningshavare vidare skall vara skyldig underkasta sig de bestämmelser, som må bliva föreskrivna till lärjungarnas skyddande mot smittsam lungdot;

4) att med befattning vid anstalten icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

5) att med befattning vid anstalten ej må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstbefattning av vad slag det vara må, så framt ej skolöverstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstbefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas; samt

6) att befattningshavare ej må åtaga sig undervisning vare sig i enskilda, kommunala eller andra läroanstalter, så framt ej, vad angår lärare, anstaltens styrelse efter av skolöverstyrelsen angivna riktlinjer eller, vad angår rektor, skolöverstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande undervisning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten, finner uppdraget kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

B. i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

1) att tjänstgöringspenningar skola för samtliga befattningshavare beräknas efter kalenderår;

2) att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester men för den tid, han

åtnjutit tjänstledighet, skola utgå till den, som förordnats att uppehålla befattningen;

3) att, därest befattningshavare av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, befattningshavare äger tillgodonjuta hela lönen jämte förmån av bostad med värme, där sådan förekommer, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten, utöver sina tjänstgöringspenningar, avstå så mycket av lönen, som erfordras för befattningens upprätthållande eller eljest provas skäligt;

4) att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall;

5) att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke provas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, så vida ej provas skäligt låta honom uppbära något därav;

6) att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen utgår till månadens slut; samt

7) att, då befattningshavare, som åtnjuter fri bostad, avlider, skolöverstyrelsen må, efter prövning av förekommande omständigheter, medgiva hans änka eller efterlevande familj att för avflyttning från bostaden njuta lämplig fardag;

C. i fråga om ålderstillägg:

1) att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning är i staten medgiven, tidpunkten för

första förhöjningen bestämmes att inträda för annan befattningshavare än vaktmästare efter fem år och för vaktmästare efter tre år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

andra förhöjningen efter ytterligare fem respektive tre år, på samma villkor, samt

tredje förhöjningen, om sådan förekommer, efter än ytterligare fem respektive tre år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej må tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd;

2) att därvid befattningshavare bör tillgodoräknas, vad angår ämneslärarinna och slöjdlärarinna, den tid, varunder hon vid annan statens läroanstalt för blinda innehaft motsvarande tjänst, eller tjänst, som enligt staten är förenad med lika hög avlöning som den tjänst, varför ålderstillägg ifrågasättes;

3) att, därest lärarinna vid statens blindundervisningsanstalt, vilken befordras till första lärarinna vid anstalten, redan intjänat högre avlöning än första lärarinns begynnelseavlöning, henne skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som första lärarinna, att hennes avlöning i sistnämnda befattning blir lika hög som den avlöning hon senast åtnjöt; skolande, där sådan lärarinna vid befordran till första lärarinna icke erhåller högre avlöning än den hon i sin föregående

befattning uppburit, för uppflyttning i närmast högre lönegrad såsom första lärarinna henne tillgodoräknas den tid, varunder hon innehåft berörda befattning, efter det hon i denna senast uppflyttades i högre lönegrad;

4) att ämneslärarinna må tillgodoräknas tjänstgöring som ordinarie lärarinna vid folkskola eller högre folkskola, tjänstgöring såsom lärarinna i övningsskola vid statens folkskoleseminarium, tjänstgöring vid under offentlig kontroll ställt småskoleseminarium under den tid, statsbidrag utgått till hennes avlönande enligt bestämmelserna om statsbidrag till folkskollärares avlönande eller hon åtnjutit avlöning enligt gällande lönereglering, tjänstgöring såsom lärarinna vid av landsting underhållen dövstumskola eller vid sinnesslöanstalt, ävensom tjänstgöring såsom föreståndare eller lärare vid skyddshem, som åtnjuter statsbidrag och antingen äger av Kungl. Maj:t stadfäst reglemente eller ock är av Kungl. Maj:t erkänt såsom allmän uppfostringsanstalt;

5) att befattningshavare må, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräknas jämväl den tid, han utom statens tjänst utfört arbete, som ur det allmännas synpunkt må anses likvärdigt med eller av högre värde än det, han har att utföra å befattningen vid vårdanstalten; samt

6) att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

D. i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt m. m.:

1) att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, å tid

av året, som av skolöverstyrelsen bestämmes, åtnjutas av rektor under en och en halv månad, samt å tid, som av anstaltens styrelse bestämmes, av husmoder, översköterska och det kvinnliga biträdet, envar under en månad, och av vaktmästare under femton dagar; samt

2) att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension eller eljest är vid tiden för de nya lönestaternas ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat, dock att pensionsunderlagen för manlig och kvinnlig rektor, skola utgöras av de belopp, som finnas angivna i anm. 2 till utgiftsstaten för anstalten.

E. i fråga om särskilda föreskrifter för det kvinnliga biträdet:

att beträffande det kvinnliga biträdet å anstaltens stat skola i övrigt lända till efterrättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels förklara att en var, som med eller efter ingången av år 1922 tillträder befattning vid anstalten, skall vara skyldig underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser;

dels godkänna följande grunder för avlönande av vikarier för lärarpersonalen vid anstalten, nämligen:

att arvodet till vikarie för rektor vid anstalten skall utgå på sätt Kungl. Maj:t för varje särskilt fall förordnar;

att arvodet till vikarie för annan av ifrågasvarande lärarpersonal skall utgå med ett belopp motsvarande den kontanta begynnelseavlöningen för den tjänst, som av vikarien uppehålls;

att vad som vid lärare beviljad tjänstledighet på grund av sjukdom utöver de till tjänsten hörande tjänstgöringspenningar, vilka vikarien äger uppbära, eller särskild bestämd andel av lönen erfordras för att arvodet till denne skall uppgå till nyssnämnda belopp skall utgå av statsmedel;

dels för uppehållande av verksamheten vid anstalten å *ordinarie* stat under rubriken: »Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte» uppföra ett bestämt anslag av 128,400 kronor;

dels anvisa på *extra stat* för år 1922 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

till avlöning av extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid anstalten ett belopp av 16,800 kronor; samt

till förstärkande av under »övriga utgifter» i staten upptagna utgiftsposterna med undantag för »läkare och sjukvård» samt »vårdar- och ekonomipersonal» ett belopp av 17,000 kronor;

dels medgiva ej mindre att, oavsett om de i Lund under uppförande varande byggnaderna kunna för anstalten tagas i anspråk den 1 januari 1922, den ordinarie avlöningsstaten må träda i kraft från och med sagda tidpunkt, än även att de å staten under rubriken »övriga utgifter» anslagna medel må, i den mån Kungl. Maj:t prövar sådant nödigt, ställas till förfogande åt styrelsen för drottning Sofias stiftelse för uppehållande av verksamheten vid den med stiftelsen förenade vårdanstalten, intill dess överflyttningen till Lund kan äga rum;

dels ock förklara, att föreståndarinnan fru Elisabeth Anrep-Nordin må, därest så prövas lämpligt, utan hinder därav, att hon redan överskridit den i lagen om civila tjänst innehavares rätt till pension stadgade pensionsålder, kunna förordnas såsom rektor vid anstalten, dock högst intill utgången av år 1922.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Neuendorff.
